

Velja po pošti:
za celo leto naprej... K 60—
za en mesec... K 5—50
za inozemstvo... K 70—
V Ljubljani na dom
za celo leto naprej... K 59—
za en mesec... K 5—
V upravi prejemam mesečno... 4-50
Sobotna izdaja:
za celo leto... K 10—
za inozemstvo... K 15—

SLOVENEK

Inserati:
Enostopna poltirnica (50 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat... po 50 v
za dva- in večkrat... 45 v
4b sobotah dvojni tarif.

Poslano:
Enostopna poltirnica K 1—
lahja vsak dan izvzemti po-
nadljetek in dan po prazniku,
ab 5. uri jutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Kopirski se ne vračajo; neizbrskana pisma se ne
sprejemajo. Telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnine in št. 349 za oglase,
avst. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herz. 7563.

Zahtevajte deželni zbor!

Najprej so nam obljubili, da se bo sklical deželni zbor. Vse stranke so se izjavile za to, imenovali so celo v hvalevredni naglici poslance zanj, pričel se je že prepir, kako naj se ta institucija imenuje in kakšen bodi nje delokrog — danes pa je to vprašanje pozabljeno, kakor bi ne bilo nikdar stalo na dnevnem redu. Zaradi praznih strahov, zaradi nepotrebnih in prav tako meglenih, kakor strastnih polemik o centralizmu in federalizmu, zaradi volilnih besed se je misel deželnega zbora razpuhtela v nič. Tukaj moramo takoj povedati, da se ne namerjamo prav nič spuščati v prepire o državnih in upravnih zakonodajnih problemih, ki so danes brezplodni, da smo prosti vsakega dogmatizma in da nam je malo mari, ali se dosedanj deželni zbor imenuje parlament, sabor, svet, sosvet, enketa, komisija ali kar je še drugih takih imen. A kar nam je mari, je to, da je sedanje stanje nevdružljivo, da je ljudstvo popolnoma izključeno od sodelovanja pri vladi in da ne pride nikjer do besede. Tega nam je dovolj. V tem oziru smo dogmatični.

A ne le dogmatični, najočividnejši stvarni razlogi zahtevajo, da se skliče deželni zbor. Vsled državnega razstroja bivše monarhije se je začelo po deželi razkranjanje gospodarskega in socialnega življenja. Vprašanja prehrane, stanovanjsko vprašanje, vprašanje ureditve tržnih cen, mezdno gibanje kot nujna posledica, vse to postaja od dne do dne kočljivejša. Naši deželni vladi ne prisojamo daru vsemogočnosti in ji nikakor ne odrekamo dobre volje, a dejstva je vendar, da je v teh vprašanjih odvisna od največkrat bolj demagoške kot stvarne iniciative dnevnih listov ter od poročil slučajnih deputacij, ki zaidejo na Bleiweisovo cesto. Neposrednega stika z ljudskimi potrebami in z ljudstvom samim vlada nima; tega bi dobila le po poslancih ljudstva, ki so prišli iz njega in poznajo njegove potrebe iz avtopsijske. Iz pokrajinske poslanske zbornice bi se sprožila mnogokatera zdrava misel, rodila marsikatera potrebna reforma.

Nasprotno bi dobila vlada z ljudsko zbornico širjo podlago v ljudstvu samem. Danes so deželne vlade navezane zgolj na centralno vlado — podobne so človeku, ki visi na vrvi iz balona, in balon visi zopet samoten v zraku. Obe vladi sta preveč nestalni in si nista znali nikjer najti oporišča. Če bi se delo naših pokrajinskih vlad vršilo pred očmi zastopnikov ljudstva,

bi našlo med njim toliko priznanja in umevanja, kolikor ga zasluži in — kar je važnejše — kolikor ga mora imeti, da si ohrani potrebno avtoriteto.

In slednjič — ali res ne poznate dejanskega razpoloženja v mestih in po deželi? Ni časa primerno, da bi navajali ljudsko sodbo o tem načinu vladanja, in cinične izraze o stvarih, ki so nam bile včeraj vsem najdražje, toda ta sodba je svoje vrste in more najti ventila, če ne si izbere nepreračunljiva pota. Če ne preveva naših državnikov čut odgovornosti in če ni v njih ustaljeno prepričanje, da so dolžni računa ljudstvu o svojem delu, naj bi jim pomagal vsaj goli oportunitizem preko težavčasne ideologije.

Zato pustimo fakultetske prepire in si vzemimo dovolj poguma, da pogledamo razmeram naravnost v oči. Sedanjega brezpravnega, sedanjega škodljivega, sedanjega nevarnega stanja mora biti konec. Zahtevajte deželni zbor!

Naša severna meja na mirovni konferenci.

EKSPOZE DELEGATA DR. ŽOLGERJA.

Naš delegat na mirovni konferenci v Parizu dr. Žolger je 18. februarja podal obširen ekspozé, ki ga objavljamo v celoti.

Iz tega ekspozéja, kakor tudi iz onega, ki ga je podal isti dan dr. Trumbić glede naših zapadnih mej, je razvidno, da se je naša delegacija postavila ne samo proti Italijanom, marveč tudi proti Nemcem in Madžarom na strogo narodnostno stališče in da zahteva za Jugoslavijo le one pokrajine, ki so v smislu Wilsonovih načel o samoodločbi narodov naše.

Obenem s tem ekspozéjem se je predala predsedniku komisije peterih velesil za jugoslovanska teritorijalna vprašanja, izvzemši vprašanje, obširna spomenica, v kateri so naše meje proti Nemcem in Madžarom natančno popisane in naše zahteve utemeljene.

Ekspozé se glasi:

Severna meja z nemško Avstrijo.

Država Srbov, Hrvatov in Slovencev je na vsem ozemlju, kojega poseduje v nekdanji Avstriji, mejaš z nemškimi ali bolje rečeno ponemčenimi ozemliji.

Kratek historičen pregled germanizacije pri Slovencih.

Slovenci, ki so se naselili v teh pokrajinah tekom 6. in 7. stoletja, niso prebivali samo v sedanji Kranjski, Koroški, Štajerski, Goriško-Gradiščanski in vzhodni Be-

nečiji (Furlaniji), v tržaškem ozemlju in v severni Istri, ampak tudi v vzhodni Tirolski in v Luganu na Solnograškem, potem v sedanjih deželah Gorenje in Dolenje Avstrije do Donave, kakor tudi v zapadnem delu Panonije okoli Blatnega jezera.

Tekom stoletnih bojev z Germani (Nemci, Lombardi, Bavarci in Franki) so izgubili Slovenci več kot polovico svoje prvotne narodne posesti.

Okoli leta 800 so končno Franki popolnoma podjarmili vse koroške in panonske Slovence, in že tedaj je pričela v vseh slovenskih deželah intenzivna nemška kolonizacija. Fevdalna gospodstva in cerkveni dostojanstveniki, ki so ferro et igno označevali krščansko vero, so delili med svoje vojaške služabnike oropano ali zapuščeno imovino slovenskih kmetov.

Do 17. stoletja je bil slovenski element porinjen skoro do jezikovne meje, na kateri je prebival v južni Koroški in južni Štajerski še približno pred 60 leti.

Po inicijativi cesarice Marije Terezije in še bolj po oni Jožefa II. je postala smotrna in metodična germanizacija v 18. stoletju državna maksima z očitnim namenom, zgraditi skozi slovenske dežele nemško pot do Adrije.

Tekom zadnjih 50 let je, vsaj po statistiki, napredovala germanizacija toliko, da kaže štetje na Štajerskem stagnacijo.

Na Koroškem pa moramo celo konstatirati neprestano propadanje Slovencev toliko glede obsežnosti ozemlja, na kojem prebivajo, kolikor glede njihovega števila.

Leta 1890. je štela ta dežela 101.030 Slovencev, leta 1900 90.496, leta 1910 pa le 82.211.

To izvira od tod, ker so storile zlasti v tej deželi vse javne, to je državne, deželne, občinske, železniške in deloma tudi cerkvene oblasti vse mogoče, da zadušijo slovenski element. Šole na Koroškem so nemške, razen treh, med tem ko je bilo tam še leta 1860. več kot 50 slovenskih šol. V Celovcu se je poučevala slovensčina v vseh šolah. Danes so v teh šolah celo izključili latinico. Slovenski otroci se uče tu samo gotskih-nemških črk, tako hočejo preprečiti čitanje slovenskih knjig. Slovenski jezik je skoro popolnoma izbežen iz uradov. Slovenski uradniki so bele vrane; slovenski odvetniki, ki so zahtevali, da se razpravlja pred sodišči v njihovem jeziku, ker so bile prizadele slovenske stranke, so bili disciplinarno kaznovani.

Vojska naj bi bila zadala zadnji udarec slovenskemu narodu na Koroškem. Ono malo število slovenskih inteligentov, nosebno duhovnikov, ki smo jih imeli na Koroškem, je bilo obtoženih ali srbofilstva

ali panslavizma in zaradi tega obsojenih v zapor ali iztiranje. Med žrtvami je bil tudi edini slovenski poslanec na Koroškem M. Grafenauer, ki je bil obtožen na 5 let prisilnega dela.

Nemci so hoteli pospešiti navidežno ali resnično germanizacijo ter pokrajini ne samo s silo, ampak tudi s potvarjanjem uradne statistike.

To se jim je posrečilo tem bolje, ker že sam izraz »občevalni jezik« dovoljuje največjo zlorabo. Štetveni komisarji, skoro sami Nemci, so vpisali kot Nemce vse one, ki so kakorkoli odvisni, bodisi od javnih oblasti, bodisi od nemških gospodarjev, zlasti tudi vse one, ki niso izrecno in formalno izjavili, da so Slovenci. Tako so kot čisto nemške označili gotove vasi, v katerih ni bilo po uradni statistiki 10 let poprej niti enega Nemca.

Da navedemo samo en zgled: po ljudskem štetju je bilo na Štajerskem l. 1900. 409.531 Slovencev in 902.343 Nemcev, leta 1910. pa 409.684 Slovencev in 983.252 Nemcev.

Slovensko ljudstvo se je torej tekom zadnjih 10 let pomnožilo samo za 163 duš, nemško ljudstvo pa za 80.909!!

In vendar se je oficijelno ugotovilo, da število rojstev pri Slovencih dvakrat hitreje raste, kakor pri Nemcih. Med leti 1880. in 1890. n. pr. je bilo na Štajerskem med slovenskim ljudstvom, ki je štelo takrat 388.419 duš, 32.869 novorojencev; istočasno je bilo v isti deželi med nemškim ljudstvom, ki je štelo takrat 794.841 duš v istem času samo 29.071 novorojencev.

Med l. 1890. in 1900. so imeli štajerski Slovenci (400.480 duš) 39.535 novorojencev, Nemci (847.923 duš) pa 39.407.

Taka dejstva se morajo upoštevati pri določitvi prihodnjih mej, ki mora sloneti na sledečih principih.

Principi po katerih naj se meje določijo.

Pred vsem se je treba ozirati na narodnost prebivalcev, ki tvorijo kompaktno maso.

Mesta in trgi s svojim mešanim prebivalstvom ne prekinjajo zaključnega slovenskega ozemlja; kajti mešani ali nemški značaj teh ekonomskih ali administrativnih središč je umetni rezultat ponemčevalnega sistema, po kojem so zavzemali vsa mesta v javnih uradih le Nemci. Z izpremembo tega sistema bodo tudi vsi ti izginili.

Da se določi narodnost po tem, kar sem omenil tu zgoraj, se ne smemo ozirati samo na zadnje ljudsko štetje, treba je uvaževati tudi druge podatke, zlasti statistike in popise jezikovnih mej, potem pojasniti, ki nam jih nudijo verodostojni pi-

LISTEK.

F. S. Finžgarjeva „Veriga“.

Finžgar je izšel iz literarne tradicije Levstik-Jurčičeve. Morda je to paradokso in vendar je istina. In časovno je zadnji v tem literarnem razvoju. Moderen vseskozi, z vsem aparatom našega časa v koncepciji, tehniki in opisovanju. Klen v jeziku, živ v dialogu, resničen v fabuli, verjeten v razvoju, individualen v opisih, vsikdar prožet od realnosti življenja, a tudi vsikdar obseden od idealne zmernosti. Razmahne se in diven je njegov polet. In ko gleda na zemljo, jo opazuje do zadnje bilke, pozna jo, a orel se ne briga za črve. Tako je solčno kraljestvo Finžgarjevo: kompromis med življenjem in idealom. Njegova krepost je krepka in tudi kadar je slab, je močan. Gorenjska grča; grča sicer, a zato zdrav v jedru.

Če je Finžgar zadnji mejniki Jurčičeve literarne smeri, je obenem kvalitativno najboljši pisatelj te šole; idealiziran realist z naturalistično tehniko in živim jezikom. Sega v svetovno slovstvo in korenini vse-skozi v slovenski grudi. Zaokrožen je in vlit iz celega, da so posameznim sestavnim kosom zabrisane konture: zrel stoji pred nami, v razvoju dokončan, mož ki ve, kaj hoče.

Če je Finžgar tudi v prvi vrsti romanisec, se je z „Verigo“ tudi habilitiral

kot resen, vpoštevanja vreden dramatik. Šlo se mu je s to igro za vse; ali je dramatik ali ni? In s polnim prepričanjem resne kritike moram reči: Z „Verigo“ je postal Finžgar polnokrven dramatik in „Veriga“ je brezdvomna najboljša naša narodna igra.

Finžgarjev „Divji lovec“ je bolj kulisen, kot literaren; boleha za nemogočim in neresničnim koncem, ki se ne razvija iz notranje potrebe dejanja in ima vloge in značaje, ki so nekako »prijatelji v sili«, ker rijejo siloma voz navzgor, ki bi se drugače že sredi ustavili. Je spisan v tradiciji komične figure narodnih iger in okrašen s petjem in s prizori za oko in pogled. Zato je zunanji uspeh „Divjega lovca“ dosti večji kakor notranja vrednost igre. Nisem eden tistih, ki »Našo kri« obsojajo, češ, da slovenski narod v Napoleonovih časih ni bil tak, kot ga riše Finžgar, in da je delo zato reakcionarno. Naš narod je v svojem bistvu bil res nekako tak. Po moje je glavna hiba »Naše krvi« ta, da dejanje ne rase iz strasti. S tem je igra postavljena na napačno podlago in je zato psihološko in umetniško neresnična.

In „Veriga“? Stara „Veriga“ iz „Dom in Sveta“ to ni več. V koliko je predelana, prenovljena in dodana je stvar literarne historije. Igra, kot je danes, pa prednjači gotovo vsem ostalim. Je strogo literarno delo, brez teatralike, brez poze, brez patosa. Ne vidimo več stereotipnih skupin fantov in deklet, pozorišče in gostilna, kjer

bi petje nadomestovalo dejanje, ni več ulog, ki bi imel komik posla v njih, osebe posegajo v dialog, kot kolesca pri uri. Stavki kratki, mestoma sekani in trgani, primere in izrazi pristno narodni. Niti najmanjše navlake v besedah ne najdeš, vse je samoraslo in samoniklo.

Ideja igre je: greh rodi greh! In v vsakem oziru, v moralnem, narodnem, individualnem. Narode in posameznike največkrat iztrezni šele katastrofa, ki je preje v zaslepljenosti niso hoteli videti. Le udarec z bičem jih iztrezni.

Vsebina: dva kmeta, Marko in Mejač, se spreta radi ničvredne verige in se obdolžita tatvine, kar razpre vso vas v dva tabora. Sovraštvo se prične, ubit petelin in posekana hruska ga večata in prične se tragedija slovenskega kmeta: pred sodnijo po pravico. Smrt starčka Primoža, Markovega deda, ki je pa v vzročni zvezi z verigo in najkrajnji prizor cele igre, spravi sprta soseda in tako izveni igra, ki se konča sicer z res tragičnim diskordom, vendar-le spravljivo in solnično. Ozadje tega glavnega dejanja tvorijo ljubezni med Miciko in Janezom, otrokoma sovražnih hiš. Pa ta Romeo in Julijin motiv je znal Finžgar preliti v tako fino obrisan in tako apartno — poseben duomotiv dveh trmastih, trdih, malobesednih in ponosnih zaljubljenecv, ki se pa pri vsej trdoti besed ljubita z nepopisno mehko, da jima ne vem primere v slovenskem slovstvu. Micika in Janez sta gur-

manski ulogi za res prvovrstne igralce. Kot nekaj protitež temu ljubimskemu paru pa riše pisatelj v Aleni solčno in sočno dekle, ki ga je samo veselje in samo življenje. Njenega fanta ni na oder in vendar vidi gledalec instinktivno ta srečni, ubogi parček v vsej ljubkosti pred sabo.

Originalen, neroden kmečki snubač Boltežar zasluži poglavje zase. Je nekaj Schönherrov „Eishofbauerle“, vendar pristnokrven slovenski kmet. V vsaki besedi in vsakem gibu je v vsej komiki resnično tragičen.

Tehnika v igri je prav dobra, nikjer ne išče zunanosti, da še celo hotoma ji gre s pota in vendar dosega popoln literaren efekt. Vsak stavek, ki ga govore na odru, pomakne dejanje naprej in vse se pred nami zgodi. To je velika vrлина igre, da ne trati praznih besed in da nam dogodkov ne pripoveduje, ampak prikazuje.

Kar pa doslej še ni znal noben slovenski pisatelj tako, kakor Finžgar, to je njegov jezik in slog. Trd kot dren, jasn kot ogenj, kratek kot blisk, slovenski kot je slovenska naša gruda, Marsikomu ne bo ugajal, ker ni lahek; enak je ogromni skali vrh nebotične gore, ki je pa tem lepša, ker je veličastna. Prepričan si, da ti ljudje, ki jih je orisal Finžgar, drugače govoriti ne smejo in da drugače tudi govoriti ne znajo.

„Veriga“ je resno literarno delo. Ne pozna koncesij, umetnik jo je spisal in sa-

satelji (Slovenec: Kozler (1864); Nemci: Petz (1844), Hain (1846), Czoernig (1861), Hermanitz (1850), Hauser; letnik krške škofije za l. 1910. itd.)

Naravno je torej, da zahtevamo tudi one pokrajine, katere so začeli pred komaj 50 ali 60 leti germanizirati, kot naše, ker bi pripoznavanje nemškega značaja teh pokrajin pomenilo odobritev storjene škode in škandalozno poplačilo za krivično in uasilno raznarodovalno politiko.

Z ozirom na velikanske izgube, ki so jih Slovenci pretrpeli vsled neprestane germanizacije, je le čisto pravično, da zahtevamo, da obsega naša meja zadnjo vas, kjer je še ohranjena tradicija slovenskega čustva.

Popis meje.

Po gori navedenih principih teče nova meja od stare avstrijsko-italijanske meje zapadno od Fontabla obsegajoč sodne okraje Trbiž in Šmohor iz katerih se izločijo nemške občine Rattendorf, S. Lorenzen, Weidegg, Weissbriach, Mitschig, Guggenberg, Troppolach, trg Šmohor in zapadni del občine Moeschach. Ostali del teh okrajev pripada naši državi, kjer prebiva na njem sicer mešano, toda po večini slovensko ljudstvo.

Sodni okraj Podkloster ima tudi več kot dvetretinsko slovensko večino.

Mesto Beljak, ležeče na jezikovni meji, je res močno germanizirano. Kljub temu je je treba priklopiti državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, ker tvori bistveni del slovenskega ozemlja in tudi radi tega, ker je ekonomsko središče in križišče za vse prometne zveze zapadnega dela slovenske Koroške. Vse ceste in železnice, ki vodijo od slovenskega zapada, juga in od vzhoda, — to so Kanalska, Zilska in Rožna dolina — in one, ki tečejo vzdolž ob Vrbskem jezeru, se združijo v tem mestu. Te popolnoma jugoslovanske pokrajine morajo spadati k naši državi. Sicer pa je Beljak eno izmed onih mest, kjer je bil slovenski jezik izključen iz javnega življenja šele koncem zadnjega stoletja. Leta 1857. se je poučevala tam slovenščina še v vseh šolah. V cerkvah se še danes propoveduje v slovenskem jeziku.

Celovec, glavno mesto Koroške, je ekonomsko središče južnega, to je slovenskega dela te province. Zatorej se ju ne more ločiti, brez velikih nepravil za oba. Železnice iz slovenskih pokrajin Koroške vodijo v to mesto.

V narodnostnem oziru je bil Celovec še v sredi preteklega stoletja središče slovenskega narodnega življenja in po večini slovensko mesto. (Po Fickerju: 6000 Slovencev in samo 3419 Nemcev.) A ravno v Celovcu in njegovi okolici se je vpeljal z največjo brezobraznostjo najskrajnejši germanizatorični sistem.

Najhuje pa boli Slovence, ko vidijo kako se bolj in bolj širi nemški jezik na zgodovinskem Gosposvetskem polju, ravno tam, kjer so se knezi slovenskega naroda svečano ustoličevali, tudi ko so bili nekateri med temi Nemci. Zadnji knez, ki se je dal ustoličiti, po tej stari slovenski demokraciji šegi, je bil Ernest Habsburški leta 1414.

Slovenec torej vežejo na to historično zemljo neizbrisni spomini. Kar Kosovo za Srbe, to je Gropa Sveta za Slovence: narodna relikvija in spomin na njihovo starodavno veličino in njihovo neodvisnost.

To slavno polje ne sme pasti v nemške roke. Z vstajanjem na novo izvojevane svobode, morata duh in jezik slovanski kraljevati, ravno tako na Gosposvetskem, kakor na Kosovem polju.

Meja pridružuje Jugoslaviji dalje slovenski (južni) del občine Sv. Janez na Mo-

stišču, ki spada v okraj Svinec, in obsega okrajno glavarstvo Velikovec. Razven občine Pustirca mora spadati ves ta okraj, v katerem je pet šestin prebivalstva slovenskega, k državi Srbov, Hrvatov in Slovencev.

V sodnem okraju sv. Pavel se priklopijo naši državi poleg slovenske občine Ojstrica, občine Dolnji Dravograd in Labud, ki se morajo smatrati za mešane.

Potem prestopi meja na Štajersko in objame celo okrajno glavarstvo Slovenji Gradec, čegar prebivalstvo je najmanj do 85 odstotkov slovensko. Od okrajnih glavarstev Lipnica in Radgona pušča meja naši državi samo slovenske občine ali one, ki so bile tekom zadnjih let na pol germanizirane. Tu tvori reka Mura od Špilja do Obrajne naravno mejo. Pri Obrajni preokrača nova meja Muro in doseže pri vasi Gruzla ob Kučnici sedanjo mejo med Avstrijo in Ogrsko.

Na vsem ozemlju južno tu gori popisane črte prebiva slovensko ljudstvo kompaktno. Samo v središčih, kjer imajo sedež upravne in sodne oblasti, srečamo tudi Nemce, ki tvorijo po uradni statistiki večino v Mariboru in Celju.

Kdo so ti »Nemci«? Stvar ti postane jasnejša, ako vprašaš uradno statistiko, ki pravi, da izvira 70 odstotkov prebivalstva v teh mestih iz slovenskih občin, da so torej očitno slovenske krvi. Vladni pritisk jih je pretvoril v »Nemce«, a kakor hitro poneha ta pritisk se bodo popolnoma naravno vrnil k svoji prvotni, to je slovenski narodnosti.

Sicer se ta mesta ne dajo ločiti od njihove slovenske okolice, ker niso teritorialno nepretrgano zvezana z Nemško Avstrijo in ker ne morejo obstojati brez pomoči njihove neposredne okolice.

Prekmurje.

Ime Prekmurje se nanaša na oni del Ogrske, ki leži med Muro, Kučnico in Rabo in se razteza proti severu do Monostre, Sv. Gotharda in proti vzhodu skoro do Krke.

Po narodnostnem principu pripadajo prebivalci te pokrajine državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, kajti po veliki večini so Slovenci po rodu in po jeziku.

Etnografska meja zahodne strani Prekmurja bi mogla služiti za politično mejo napram Nemški Avstriji, in sicer tako, da bi ne bila v tem obežena dolina Doberbach, v kateri prebivajo Nemci. Na severu bi meja sledila od Dolinega Sanoka naprej reki Rabe do Haromhas-a, tu bi se obrnila proti jugu, dosegla pri Domaföldu reko Krko in pri Kercsi Malo Krko in od tu sledila razvodju med Krko in Lendavo.

Prebivalci Prekmurja so zadnji zastopniki panonskih Slovencev, ki so prebivali pred invazijo Madjarov po skoro vsej srednji in zapadni Ogrski in bili tam organizirani v lastni državi; kateri je načeloval knez Kocel. Glavno mesto te države je ležalo ob Blatnem jezeru. Danes šteje slovensko prebivalstvo Prekmurja 92.000 duš. Napisalo se je več del v njihovem narečju in anglikanska biblijska družba je objavila v tem narečju popolno predstavo sv. pisma.

Na Ogrskem ni imel slovenski jezik nobene pravice. Bil je izpuščen iz šol in ni eksistiral kot uradni jezik. Kljub temu so tamošnji Slovenci ohranili svojo narodnost in narodno zavednost. Z navdušenjem so pozdravili jugoslovanske čete, ki so prišle po razpadu avstro-ogrske monarhije, da osvobodijo madjarskega jarma. Enodušno žele videti svoj teritorij za vedno združen z državo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Na slovensko Prekmurje se naslanja na jugozapadu ozemlje Vel. Kaniže na katerem prebivajo izključno Hrvatje iz levega brega Mure tvoreč kompaktno enoto s svojimi brati v Medjimurju.

Dr. M. F.

Kaj namerava ententa z Nemško Avstrijo?

Zadnja poročila iz Pariza soglašajo v tem, da hoče ententa na vsak način preprečiti priklopitev Nemške Avstrije k Nemčiji in da v to svrhu pritiska na Nemčijo z grožnjami, na Nemško Avstrijo pa z obljubami. Misel tega združenja pa se ni rodila v Nemčiji, kakor mogoče ententa sodi — ampak v Nemški Avstriji.

V Nemčiji so imeli že medvojniški odločilni krogi, kakor je to piscu osebno znano, prav slabo sodbo o korumpiranih avstrijskih razmerah, o avstrijskih diplomatih, politikih in ekonomih. Ker je bila vsa državna javna in gospodarska politika v rokah Nemcev, veljala je ta obsodba in še velja le Nemški Avstriji, o kateri se v Nemčiji ni drugače govorilo kakor »von der österreichischen Schandwirtschaft«! Da so se druge narodnosti odcepile od Avstrije, so v Nemčiji prav dobro razumele malo ne vse stranke. Tudi nemški socialni demokrati vseh vrst se niso kar nič navduševali za avstrijske socialne demokrate, ki so omahovali enkrat na to, enkrat na ono stran in tudi katoliške stranke ni-

so imele nad nemškimi krščansko socialci nobenega dopadenja. Zato Nemčija na razne ponudbe nemške Avstrije in na razna dreganja radi združitve dolgo ni odgovorila in velikega zakulisnega delovanja je bilo treba, da so se končno Nemci začeli zavzemati za združitev. Odločila je začasno tista struja v Nemčiji, ki je na vsak način želela povišanja nemške moči in vsled tega posreden pritisk na entento; ta namen pa je bil tisti, ki je opozoril entento na to združitev, ta tiha pretnja je zadela, kakor udarec z mečem, dasiravno je bil samo zračni udarec z — bilko! Poznavalci razmer so se namreč posebno na Nemškem bali pred to združitvijo; prevzeti bi bili morali avstrijsko valuto in s tem grozno oslabbiti svojo, ozirati bi se morali na slabotno avstrijsko industrijo, ki je že začela z javkanjem, in na popolnoma pasivno gospodarstvo planinskih dežel hribovskih Tirolcev Gornje Štajercev, Gornje Korošcev in Solnogračanov. Pri Nemčiji torej ne bo treba posebnih groženj, da se bodo odrekli zavojenemu gospodarstvu v Nemški Avstriji, nasprotno, na znotraj bodo še prav hvaležni ententi, da jih je na lep način rešila tega po sili zakona. Zato pa stavijo diplomati nemške Avstrije tem višje zahteve. Stara Avstrija je redila Nemce iz pripomočkov slovenskih narodov, posebno češkov na Češkem in Moravskem, Slovenijo pa je smatrala za kolonizacijsko deželo. Sedaj porablja pa Nemška Avstrija ugodni trenotek, ko se ententa, dasi brez zadostnih vzrokov, boji združitve v to, da izsili za odstop od tega poskusa — kolikor mogoče veliko plačilo.

Dežele nemške Avstrije se pod vojno najmanj trpele, Slovenija pa največ. Nemška Avstrija je podprta od nemško radikalnih vojaških hujšakcev, ki so izjemali našo kri in našo zemljo, kriva vojne tako kakor Nemčija. In vendar se hoče orestiti sedaj vsake vojne odškodnine in hoče še vrhu tega doseči, da dobi po ceni kredit, da uredi obupno stanje svoje valute. Razven tega na stavi tudi druge zahteve, in sicer na škodo slovenskega naroda in Jugoslavije. Na Koroškem hoče pritisniti mejo do Karavank in na Štajerskem celo južno od Drave. tako da bi tekla južna železnica med Mariborom in Celovcem popolnoma po nemški zemlji!

Na jugu je ententa razven Wilsona vezana po londonski pogodbi na našo škodo in pusti, da silijo Italijani do Logateca na severu, pa naj zopet mi plačamo odškodnino Nemški Avstriji, da ne gre v narobe Nemčije. In zakaj vse to? Samo za to, da se uživotvori neka posebna država — Nemška Avstrija po mnenju entente kot južna zagoda proti nemstvu. In ententa ne ve, da vlada ravno v Nemški Avstriji najstrupenejši pangermanski duh, da so krščansko socialci in nemški socialni demokrati dr. Rennerjeve kovi prožeti nemškega nacionalizma, ki je učinil, da so celo ti socialni demokrati zagovarjali vojno! Je-li mogoče misliti, da bo ta država v nacionalnem oziru otrešla se kar čez noč upliva Nemčije in sanjam o združitvi, da ne bo pomagala Nemčiji, če bi prišlo do tega vprašanja? In končno kak protinemška garancija pa bo ta Nemška Avstrija? Ali gospodarsko sploh more živeti, če jo ne bo ententa vedno krmlila? Ali ni to država, v kateri ima vsaka kronovina drugo gospodarsko lice, druge gospodarske interese in druge ljudi? Kaj naj koristi ta država ententi?! In mi? Kaj bo z nami, ako nam bo ententa v korist te države na vseh straneh odrezala najboljše kraje na način, ki je bil tuj celo nemški avstrijski vladi? Ali so naše gospodarske institucije, naši denarni zavodi o tem že razmišljali? Ali je vlada v Belgradu že premišljevala, kakle posledice bo imelo za Slovenijo, če bomo od vseh strani gospodarsko zaprti in če se bo začela od vseh strani širiti agitacija, da je bilo pod Avstrijo boljše! Še je čas, da cela Slovenija jasno in glasno pove, da bi bili tako postrizeni, obsojeni na gospodarsko smrt z vsemi posledicami, ki pretijo danes v takem slučaju!

Še je čas, da se vse to mirovni konferenci jasno razloži — toda bila je zadnja ura. Sloveniji gre za bitji in ne biti! ententi pa za vprašanje, kdo ji more več koristiti — Jugoslavija, katero je razrezal imperijalistični in diplomatski nož, ali pa Jugoslavija, ki je srečna v zavesti, da je vendar enkrat združila v svojem okrilju vse Jugoslovane, in sicer tudi tiste politične renegate, katere je imel nemški narod že v svojih krempljih. (Slednjič pa bi moralo nam in ententi biti glavno: Kaj je krivica in kaj je pravica? Ter iti brezobzirno za pravico!)

Iz neodrešene Jugoslavije.

NECLOVESKA OBSODBA.

Pred par dnevi so v Trstu obsodili 24letno Ivanko Ambrožovo iz Slavine na 32 mesečni zapor, ker so našli pri njej en izvod »Slovenca« in pismo, ki ga je prinesla iz Ljubljane. Odgovorili so jo v proslule ječe v Benetkah.

RÖMUNSKA ŠOLA V ISTRI.

V Sušnjevi v istrski Čičariji so odpri Italijani romunsko šolo. »Goriški Slovenec« pripominja k tej vesti, »da je ustanovitev te šole čin pravičnosti in upamo, da bode nova vlada nadaljevala po tej poti v šolskem in drugih vprašanjih«. Vsa politična lumparija Italijanov se je razgalila v tem dejstvu, če pomislimo, da je v Trstu 10.000 slovenskih otrok brez vsake šole in da v Istri z vsobrutalnostjo hočejo poitalijančiti vse hrvatske in slovenske šole, na drugi strani pa odpirajo šole »Romunome«, t. j. istrskim Čičem, katerih narodnost sploh še ni dogana in ki govore čudno mešanico vseh mogočih jezikov!

PLES IZDAJALCEV Z NASILNIKI.

»Goriški Slovenec« poroča: Te dni je bil v Narodnem domu v Buzetu ples, h kateremu so bile povabljene vse civilne in vojaške oblasti. Med zabavo je vladala med italijanskimi in slovenskimi meščani največja prisrčnost. Plesa se je udeležil poveljnik tamošnje garnizije, civilni komisar in najuglednejši meščani.

PROTI NAŠIM ŽELEZNIČARJEM.

Vsem slovenskim železničarjem v Podbrdu so izročili Laši odpustnice ter jih kratkim potom spodili iz stanovanj. Plačo so jim ustavili že meseca februarja, Laški teror v Bački dolini postaja vedno neznanejši in naših ljudi se že polasača obup, ako bi v kratkem ne prišla pomoč.

ITALIJANI ODPUŠČAJO JUGOSLOVANSKE MORNARJE.

»L'Avvenire d'Italia« poroča iz Trsta, da bodo odpuščeni vsi mornarji jugoslovanske narodnosti, s katerimi so bila »oskrunjena« vsa parobrodarska društva in da bodo nadomeščeni z brezposelnimi Italijani. Slovenci in Hrvatje so Italijanom tuji, »ekstotičen« element in »mangia-italiani« (lahozrci), ki se mora kar najhitreje iztebiti, ker to zahteva laško pojmovanje o »svobodi« in »civilni italijani«.

ITALIJANSKA VLADA DAJE PODPORE LASKIM DIJAKOM V ZASEDENEM OZEMLJU.

»Corriere della Sera« poroča iz Rima, da je minister Fradeletto določil vsakemu italijanskemu dijaku v zasedenem ozemlju mesečno podporo 150 lir od 1. marca do 31. julija 1919 z ozirom na sedanje gospodarske težkoče njihovih rodbin.

V Trstu grozi revolucija?

LDU Ljubljana, 29. marca. Kakor je odsek za zasedeno ozemlje izvedel iz povsem zanesljivega vira, so Italijani te dni po naredbi tržaškega guvernerja okoli mesta Trsta razpostavili močan vojaški kordon. Skozi kordon se sme le s posebnim dovoljenjem guvernerjev. Okoličani ne smejo v Trst. Italijani so pričeli graditi žične ovire s škedenjske strani pri Žavlah. Zdi se, da je ta odredba izdana, ker se boje, da v Trstu v najkrajšem času izbruhne revolucija, ki bi se udeležila razširiti na vse zasedeno ozemlje. Da Italija obdrži v svoji oblasti vsaj tržaško mesto kot tako, je posegla po teh drakonskih odredbah.

Mirovni pasvet.

LDU Pariz, 29. marca. (DKU — Brezlično.) »Temps« poroča: Svet četvorice je nadaljeval svoja posvetovanja o posameznih točkah preliminarnega miru z Nemčijo. Rešitev dveh zelo važnih vprašanj, namreč ugotovitev poljske meje in usoda levo-renskega ozemlja, je zelo pospešena vsled teh pogajanj.

LDU Pariz, 28. marca. (DKU) Agence Havas: Svet četvorice je danes nadaljeval proučitev obsejega vprašanja, posebno pa onega glede francoskih mej. Francija zahteva Reno kot mejo. Nemčija tedaj ne bo imela več pravice na levem renskem bregu postaviti utrdbe in vojaška postajališča. — Po ureditvi francoskega mejnega vprašanja pride potem jadranski problem na vrsto.

LDU Pariz, 28. marca. (Brezlično.) V Versailles bo prispela nemška finančna delegacija, ki jo je zahteval najvišji gospodarski svet, želeč imeti poleg sebe oficijelne zastopnike Nemčije, s katerimi bi se mogel posvetovati o izvršitvi določb, katere vsebuje bruseljski dogovor o gospodarskih, finančnih in maritimnih odnosjih.

LDU Pariz, 28. marca. (Brezlično.) Lansing, Balfour, Pichon, Sonnino in japonski delegat Marquis Makino so se danes ob 11. dopoldne sestali k seji. Z ozirom na blokado Nemške Avstrije so sklenili, da bodo razveljavljene vse omejitve svobodne trgovine za to državo, kakor hitro bo ustvarjen potreben aparat, s katerim bo omogočen izvoz v Nemčijo. Imenovana je bila tudi komisija, katere naloga bo, proučiti način, kako bi se odstranili vsi servituti, ki obremenjujejo kolonijo Maroko in katere vsebuje algeciraška pogodba. Posvetovali so se nadalje tudi o vprašanju šlezviških mej.

mo umetnik jo bo dobro igral. S tem ne maram reči, da je podeželni odri ne bodo igrali, saj nujno rabijo dobrih in scenično lahko uprizorljivih iger. Iz naroda je pisana za narod, zato bo živila med narodom. Vendar je njen kaliber težak in ozadje temno in resno, smeha ne pozna, solnce in mehko prav malo, teže življenje in grčavosti veliko: zato bomo morali naše ljudstvo šele vzgojiti, da bo zrelo za take igre, in da bo »Kranovo kobilo« ločilo od »Verige« in zadnji dalo prednost.

Doslej smo vajeni pri slovenskih dramatikih, da napišejo dobro prvo dejanje, da drugo dejanje pada in tretje da je slabo. Pri Finžgarju je pa ravno tretje dejanje s smrtjo in spravljivostjo svetopisemskega starčka Primoža, ki je mimogrede povedano res nekaj posebnega, prikupnega in velikega, vrhunec igre.

Finžgar je dokazal, da je njegova literarna veja, ki gre preko Jurčiča, Levstika, Erjavca in Detela, od cele te literarne šole najlepše ozelenela in da je tudi dramatik, ki ga ne bo upoštevala samo sodba današnjih dni, ampak tudi slovstvena zgodovina bodočnosti.

V torek, dne 1. aprila se bo vršila ljubljanska premiera »Verige«; če jo bodo tudi tako dobro igrali, kot je dobro napisana, bo praznovala slovenska literarna narodna igra svoj rojstni dan.

Adolf Robida.

Wilson in Clemenceau.

Curib, 27. marca. Položaj kabineta Clemenceau se je zelo poslabšal. Vsled dogodkov na Ogrskem se, kakor se zdi, končnoveljavni spor med Wilsonom in Clemenceaum ne bo dal več odgoditi. Nasprotstvo med obema državnikoma se je zadnje dni še bolj poostriilo vsled tega, ker Wilson z večjo odločnostjo kot doslej nastopa proti zahtevam Clemenceauja. Pod vodstvom Čehoslovakov se je ustanovila nekaka pozicija malih držav proti Wilsonu. Četverica ima vsaki dan dolgotrajne seje.

Wilsonov zaupnik v Dalmaciji.

LDU Rim, 28. marca. (Brezlično.) »Epoca« poroča iz Splita, da je dospel tjakaj polkovnik Sherman Miles, ki ga je predsednik Wilson poslal v Dalmacijo, da proučava narodnostne razmere. V Splitu so ga slovesno sprejeli.

Mažari.**Nasilstva komunistov v Budimpešti.**

LDU Bratislava, 28. marca. (ČTU) Danes dopoldne je prispela v Bratislavo druga ekspedicija Čehoslovakov iz Budimpešte pod vodstvom atašeja dr. Krna. Dr. Krno se je po večkratnem energičnem posredovanju pri ljudskem komisariju za zunanje posle madžarske komunistične republike, Beli Kunu, posrečilo, dobiti za Čeha, ki so se pri njem javili, popotne legitimacije. Pri teh pogajanjih se je Bela Kun zelo zanimal za ministra dr. Šrobarja, s katerim je bil svojčas radi članka v madžarskem socialističnem listu »Nepszava« v zaporu. Dr. Krno je ministru Šrobarju takoj referiral o dogodkih na Ogrskem. Francoska misija s poveljnikom podpolkovnikom Vixom je dne 26. t. m. odpotovala proti Subotici in Belgradu. Komisiji pridržani vojniki so bili razoroženi. Komunisti so častnikom odtrgali častniške znake. Podpolkovniku Vixu se ni pripetilo ničesar. Rdeča garda je zasedla njegovo stanovanje. Madžarski boljševiki so dne 24. t. m. zasedli šolo, kjer so bili nastanjeni ententni častniki in vojniki, in so jim vsiljevali boljševiške letake in spise. Skušali so tudi agitirati med moštvom. Častniki so se temu upirali in bi prišlo mogoče do spopada, ako ne bi dospela vest, da so po Donavi prispeli iz Belgrada trije angleški monitorji. Ko so ladje plule mimo otoka Csepel, so komunisti streljali nanje. Usmrtili so enega angleškega častnika in ranili enega vojaka. Prebivalstvo je popolnoma potrto. Bivši ministrski predsednik dr. Wekerle se nahaja v peštanskem osrednjem zaporu, ravno tako tudi bivši vodilni madžarski politiki, katerih imena pa niso znana, ker jih oblasti skrbno prikrivajo. Od 30 članov vlade je 24 judov, 4 so Madžari, 1 Nemec in 1 ogrski Rusin. Dasi pridigajo rdeči gardisti neprestano internacionalizem, se vendar vedejo sovražno proti nemadžarom. Kdor javno ne govori madžarski, ga napadajo. Njihova parola je: »Ješ naš kruh, torej govori madžarski.« Cerkev so zaprte in duhovniki se na cestah niti ne smejo prikazati. Pred prevratom je vsak dan na budimpeštanski trg prišlo 3500 glav klavne živine, sedaj pa le 300 do 330. V Budimpešti javno govore, da je grof Karolyi poslednje dni na dunajski borzi precej igral na baisse in da je ba je priigral tri milijone kron, za katere si je s posredovanjem svojih francoskih prijateljev kupil na Francoskem posestva. Boljševiška vlada nabira pridno vojske in jim obljublja hribe in doline. V prvi vrsti nabira bivše ruske ujetnike, katerim obljublajo agenta, da bodo lahko plenili. Bančni ravnatelji in lastniki industrijskih podjetij dobivajo 2 do 3000 kron na mesec, za delavce pa je določena najnižja mezda mesečnih 1500 kron. Toda za denar ni mogoče skoraj ničesar dobiti.

Delavske plače na Ogrskem.

LDU Budimpešta, 29. marca. (DKU.) OKU poroča: Ljudski komisariat za poljedelstvo je dnevno mezdo veljavno do konca maja ugotovil kakor sledi: V Budimpešti in okolici za moške 30 kron, za ženske 25 kron, za dečke in deklice do 18 leta 15 kron in za otroke pod 15 leti 10 kron. V drugih krajih znaša dnevna mezda za moške 25 kron, za ženske 20 kron, za fante in dekleta do 18 leta 12 kron in za otroke 8 kron.

Iz Češke.

LDU Praga, 27. marca. (DKU.) V današnji seji narodne skupščine so sprejeli odločbo na decembersko spomenico predsednika Masaryka. Spomenica je zelo obzirna in začena z opisovanjem delovanja Čehov med vojno. Spomenica poudarja potrebo prijateljskih odnosov do Poljske in Jugoslavije. Dalje veli spomenica: »Da bo Čehoslovaška republika imela skupne neje z Jugoslavijo, se mora ustvariti koridor, ki bo vezal Čehoslovaško državo z Jugoslavijo.« Nadalje se zahteva internacionalizacija Labe, Donave in Visle in električne od Bratislave preko ogrskega zemlja in čehoslovaške meje skozi nemškoavstrijsko ozemlje do mej Jugoslavije

in od Fürtha preko Norimberke do Strassburga. Naposled se zahteva, da se Čehoslovaška država izloči iz blokade in da se dovoli uvoz po Labi in Donavi. Spomenica nadalje ugotavlja, da bodo Čehi pri likvidaciji skupnih posestev bivše Avstrije kar najodločnejše zahtevali vse svoje pravice in zlasti, da se jim vrnejo vse umetniške in zgodovinske znamenitosti, ki so bile svojčas odnešene iz Čehoslovaške.

Nemčija.**Agitacija komunistov v Nemčiji.**

LDU Monakovo, 29. marca. (ČTU) Listu »Bayerischer Curier« se o novih načrtih špartakovcev poroča od dobro poučene strani: Ako misli nemška javnost, da bo imela odslej mir pred terorjem špartakovcev, se zelo moti. Komunisti ne bodo prej mirovali, dokler se jim ne bo posrečilo, dobiti vladu v Nemčiji popolnoma v svoje roke. V najširših slojih ljudstva razvijajo obsežno in intenzivno propagando. Povsod, na shodih, na ulicah, da celo v vrstah prostovoljskih čet skušajo pridobiti špartakovci novih pristavev. Komunisti nameravajo najprej prizrati novo generalno stavko; kdaj naj ista prične, o tem si sami še niso na jasnem. Pričakujejo za ta slučaj znatnih ojačenj iz Hamburga, Kiela in Monakovega. S pomočjo teh ojačenj in z oboroženo silo ter sabotažo nameravajo prisiliti delavce, da ustavijo delo.

Šesturni delavnik v Nemčiji.

LDU Nauen, 28. marca. (Brezlično.) Delavci v rensko-vestfalskih premovalnikih izsiljujejo čimdalje uspešneje uvedbo šesturnega dela. Cela vrsta obratov je že uvedla šesturno delo, v drugih obratih v rudokopnem okraju dortmundskem so stankali, da bi izsilili šesturno delo. Nekateri skupine v obližju bochumskem in wittenskem so pričele simpatično stavko. Velike zveze rudniških delavcev so proti uvedbi šesturnega dela in zastopajo stališče, naj se uredi to vprašanje mednarodnim putem, zlasti sporazumno z Anglijo. Končnoveljavna ureditev naj se potemtakem prihrani mirovni pogodbi.

Spojitev Nemške Avstrije z Nemčijo.

LDU Nauen, 28. marca. (Brezlično.) V četrtkovni seji ustavnega odbora narodne skupščine so določili glede priključitve Nemške Avstrije nastopno: Nemška Avstrija dobi po priključitvi k nemški državi pravico do udeležbe v državni zbornici s številom glasov, ki je primerno številu njene prebivalstva; do državnopravne ureditve imajo zastopniki Nemške Avstrije posvetovalen glas. — Nemško-avstrijski zastopnik je izrazil željo, naj se da za zdaj priključitve Nemške Avstrije priložnost pri nadaljnjem posvetovanju o ustavi, udeleževati se sej narodne skupščine; upati je, da bodo razprave uspele kmalu toliko, da bo to mogoče.

Nemška Avstrija.**Shod komunistov v Gradcu.**

LDU Gradec, 29. marca. (DKU) Jutri dopoldne bo v Industriehalle javno demonstracijsko zborovanje komunistov. Socialno-demokratske delavske organizacije pozivljejo danes v svojem glasilu »Arbeiterwille« pristati, naj se udeležijo tega zborovanja.

O stavki železničarjev.

LDU Dunaj, 29. marca. (ČTU) O stavki železničarjev poročajo: Položaj je postajal od trenutka do trenutka kritičnejši, ker se je stavka bolj in bolj širila. Ustavljen je bil ves promet. Tudi živezni vlaki so ostali nekeje na progi. Od 10. ure naprej ni dospel noben vlak več na Dunaj. Tudi lokalni promet in obratovanje električne cestne železnice je bilo ustavljeno. Ob 10. uri dopoldne se je sestal stavkarski odbor skupno z voditelji železničarskih organizacij v dvorani Mestnega doma k posvetovanju ter sestavi zahteve stavkujočih. Za vladu so se udeležili posvetovanja predsednik Seitz, državni kancelar dr. Renner, državni tajnik za promet Paul, državni tajnik za finance Schumpeter in kot zastopnik železničarskih organizacij poslanec Tomschik. V poučenih krogih so že tekom dopoldneva domnevali, da bo to posvetovanje imelo za uspeh opustitev nadaljnjih stavke. Stavke se je udeležilo 320.000 železničarjev in sicer 100.000 delavcev, 100.000 slug, katerim je pristevati tudi prevodnike, kurjače in poduradnike najnižjih kategorij ter 120.000 poduradnikov in uradnikov. — Ob 3. uri popoldne je dospel v parlament italijanski general Alberti na razgovor z državnim tajnikom za promet, Paulom. Širile so se tudi vesti, da ima stavka politično ozadje in da je s komunističnim gibanjem v zvezi. Domneva se pa, da je stavkarsko gibanje železničarjev izbruhnilo prehitro in da zaradi tega ni imelo uspeha, ki so ga pričakovali komunisti. Okrog popoldneva so bila v državnem uradu za promet posvetovanja s posilnimi namestniki, in sicer s telefonskimi in brzojavnimi poduradniki, ki so se nameravali pridružiti mezdnemu gibanju. Vendar pa do te-

ga ni prišlo, ker je bil po ponovnih pogajanjih okrog 6. ure popoldne med železničarji in vlado dosežen sporazum. Železničarji so s svojimi zahtevami prodrli na vsej črti ter je danes, v soboto na vseh progah pričel zopet redni promet.

Razna poročila.**Važni sklepi laških socialistov.**

LDU Curib, 29. marca. (ČTU) Milanški »Avanti« objavlja poročilo o drugi seji vodstva italijanske socialistične stranke v Milanu, v kateri so bili sprejeti zelo važni sklepi. Cenzura je pa ta članek precej pobelila.

Boji v Bukarešti.

London, 27. marca. »Daily Telegraph« poroča iz Pariza: V Bukarešti se vrše silni boji. Vse topničarke so dale ukaz, da plovejo po Donavi navzgor, da nastopijo za romunsko vladu proti upornikom.

Razpust vojaških svetov na Ruskem.

Stockholm, 27. marca. Trockij je izdal naslednje povelje: Z današnjim dnem se pri vseh polkih rdeče armade vojaški in mornariški sveti razpuščajo. Pravice častnikov se razširjajo. Moštvo rdeče armade in mornarice je dolžno izpolnjevati povelja častnikov. Vojaki, ki se bodo temu ustavljali, bodo disciplinarnim putem ustreljeni.

Komunisti nameravajo preobraziti vso Evropo.

LDU London, 29. marca. (ČTU) Kakor poroča »Daily Mail«, se pripravljajo ruski boljševiki v sporazumu z ogrskimi, kot edini zastopniki komunizma, ki točasno drže v dveh državah vladno krmilo v rokah, na velikopotezen napad, ki naj preobrazi celo Evropo v smislu komunističnih načel. Postavili so v osebi švicarskega podanika Moora, ki je znan kot intimen prijatelj velikoruskega direktorija, nekakega centralnega načelnika propagande za to križarsko vojsko boljševikov, ter mu dali neomejeno polnomoč. Njegova glavna delovalca sta bivši francoski kapitan Sadoul in neki angleški podanik, katerega prištevajo najožjemu prijateljskemu krogu ministra za zunanje stvari Čičerina.

Prenek Bib Doda ubit.

LDU Rim, 28. marca. (Brezlično.) Listi poročajo, da je bil na potu v Medovo ubit znani albanski veljak Prenek Bib Doda, podpredsednik bivše albanske vlade v Draču. Splošno se sodi, da so ga usmrtili nasprotniki neodvisnosti Albanije.

Avstrijski top-velikan razstavljen v Rimu.

LDU Rim, 28. marca. (Brezlično.) Vlada je dala na Piazza Venezia pred spomenikom Vittoria Emanuela postaviti ogromni avstrijski top kalibra 42 cm, ki ga je zaplenila italijanska vojska. Ves dan se zbira pred tem vojnim plenom velika množica, ki občuduje to strašno bojno orožje.

Poljaki na Gdanskem in v Odesi.

LDU Berlin, 28. marca. (DKU) Večerni listi poročajo: Iz Varšave se glasom vesti »Agence Havas« poroča, da je pariški svet deseterice sklenil Nemčijo kljub protestu prisiliti, da pripusti izkrcanje Halerjeve armade na Gdanskem. Armada se odpelje koncem meseca marca. Poljske čete, ki se nahajajo v Italiji, bodo zasedle Odeso. Transportirali jih bodo po suhem.

LDU Berlin, 28. marca. (DKU) WU: Odgovor, katerega je poslal 26. marca general Nudant predsedniku nemške komisije za premirje v Spaaji, zahteva od nemške vlade, da dovoli izkrcanje Halerjeve armade na Gdanskem, ker je le-ta del alirancev, in da nadalje dovoli nadaljnje korakanje na Poljsko v svrhu vzdrževanja miru. Vsak odpor se bo smatral kot kršitev premirja. Nemška vlada je po podrobnem posvetovanju v navzočnosti vodij strank narodne skupščine odgovorila, da ne more ustreči zahtevi, pač pa da je pripravljena olajšati izkrcanje Halerjeve armade v Stetin, Königsbergu, Memelu ali Libavi in vseh otokih. Nemška nota prosi takojšnjega poročila o sestavi in moči armade in naznanila, koliko časa bi potrebovala armada za potovanje na Poljsko. Končno vpraša nota, da li aliranci jamčijo, da se ne bo udeležila armada generala Halerja ali del te armade eventualnih poljskih manifestacij.

Kontrola entente.

LDU Bern, 28. marca. (DunKU.) »Matin« poroča iz Haaga: V amsterdamskih finančnih krogih domneva, da bo ententa vpeljala kontrolo nad nemškim in avstrijskim premoženjem v Holandski in Švici in drugih nevtralnih državah, da se ji na ta način omogoči ugotoviti finančno moč sovražnikov z ozirom na vojno odškodnino.

Ententne čete zavzele Sebastopol.

LDU Berlin, 28. marca. (DunKU.) »B. Z. am Mittag« poroča iz Rotterdamu: »Daily News« doznava iz Soluna, da so ententne čete dne 23. t. m. zopet zavzele Sebastopol. Čete alirancev so sedaj zopet 15 km severno Odesa.

Karabinjerji morajo obžalovati.

LDU Inomost, 28. marca. (DunKU.) Kakor doznava današnja »Neueste Morgenzeitung«, je dobil karabinjerski polk, ki je sedaj v Bolcanu, od svojega predpostavljene poveljstva povelje, da mora bolcanskemu mestnemu magistratu izraziti svoje obžalovanje radi nasilnega postopanja italijanskih vojakov napram prebivalstvu v Bolcanu.

Lira pada!

LDU Reka, 28. marca. Vsled prepo-vedi uvoza in izvoza preko demarkacijske črte je nastala velika konsternacija med italijanskimi in mažarskimi trgovci, ki se jih je zbralo na stotine in stotine. V zadnjih dveh dneh, je uvedena strožja kontrola, je opaziti padanje vrednosti lire. Padla je že za 50 vinarjev. Posebna nezadovoljnost vlada v delavskih krogih. Srbske čete so zasedle demarkacijsko črto in so tako preprečile vsako nadaljnje tihotapstvo.

Na severni meji.

LDU poroča iz uradnega vira dne 29. marca zvečer: Koroška. V zadnjih dneh se je začelo živahno gibanje nemških čet in oboroženih tolp. V odseku Dravograd so Nemci 28. marca ob 2. uri 30 min. popoldne streljali na našo posadko na raznih točkah iz pušk in topov. V vzhodnem odseku Velikoveca je streljalo 29. marca nemško topništvo ob 3. uri 45 min. zjutraj iz lahkih in srednjih topov in sodelovalo pri lokalnih napadih, ki so se vršili na naše predstraže v Dobrovi, Hrenovicah in Lušniku od 5. ure 45 min. do 7. ure 15 min. zjutraj. Napadi so bili odbiti. Naše topništvo je odgovarjalo. Sovražno topništvo je streljalo na most čez Dravo in na most severno od Velikoveca. Od 4. ure popoldne naprej so Nemci obstreljevali z 15-cm havbicami Velikovec. Glavarstvo in meščanska šola sta zadeta. Do napadov pehote dosedaj ni prišlo. Šest vojakov in nekaj civilnih oseb je ranjenih. — Stajersko. Naša patrulja je zadela pri Ob. Glashütte, severno od Sp. Dravograda na koroško-stajerski meji, ob naši demarkacijski črti na nemško poljsko stražo in jo pregnala. Poveljnik straže je ujet, več vojakov pa ranjenih. Na naši strani sta dva vojaka ranjena. S tem je očitno dokazano, da se nahajajo kljub premirju sovražne čete na demarkacijski črti.

Nemci obstreljujejo Velikovec.

LDU poroča z dne 29. marca iz uradnega vira: Danes dopoldne so Nemci začeli Velikovec obstreljevati z granatami. Granate so padale na vrt okrajnega glavarstva. Razbita so vsa stekla glavarstvenih oken. Zaradi smrtne nevarnosti je glavarstveno uradništvo delo ustavilo.

Politične novice.

— Dostojna polemika. Z ozirom na naše poročilo o načrtu volilnega reda nam odgovarja dr. Tavčar v sinočnem »Slov. Narodu«: »Da dr. Kramer s »Slovenčevim« poročevalcem ne živi v tako intimnih razmerah, da bi mu odkrival zadnje kotičke svojega srca, je gotova resnica. Vsak razsoden človek takoj uvideva, da je notica »Slovenčeva« tendenciozna in skovana za politične namene.« Mi nimamo nobenega povoda dvomiti o verodostojnosti in dobri informiranosti našega poročevalca, dasi je drugačnega mnenja nego dr. Tavčar. A nekaj drugega bi pri tej priložnosti približali. Kljub vsej živahnosti dr. Tavčarjevih polemik, se njegov ton blagodejno loči od načina njegovih epigonov. Pri svojem nestorju naj se uči mladi naraščaj, če naj ne zaidemo zopet v predvojno robatot!

— Prepričanje za eno leto. Iz neke občine kamniškega okraja nam poročajo, da ondotna organizacija JDS jemlje prepričanje soobčanov samo za celo leto v najem. Kakor mnogokje drugje, so tudi tu poleg drugih mož, ki so jih zavedli in v njih zmoti vpisali v organizacijo JDS, celo nekateri člani krajevnega odbora izjavili, da izstopijo iz organizacije JDS ter da pristopijo k organizaciji VLS, ko so uvideli, kaj je JDS. Neki, očitno zelo bister, zastopnik JDS pa je hotel prepričati može, da ne smejo izstopiti, češ ker so se vpisali k JDS za eno celo leto in ker tako velevala pravila JDS. Seveda so kmetje veleli dotičnemu bistremu gospodu, zakaj niso napravili takih pravil, ki bi vezali člane, da ostanejo celo življenje v JDS. Može so gospodu še raztolmačili, da bi taka obveza pač veljala za kakakega liferanta, ki se je zavezal za dobo enega leta dobavljati krčmarju petijot, ali za moža, ki si je za eno leto najel stanovanje, da pa je pojem »najemina« za prepričanje« doslej popolnoma neznan. JDS ima zaslugo, da je ta pojem iznašal.

— Vtisi iz Pariza. Pod tem naslovom priobčuje »Narodna Politika« izpovedbe nekega Istrana, ki se je nedavno vrnil iz Pariza. Iz poročila posnemamo: Naši v Parizu so pesimistično razpoloženi, od konference na pričakujejo veliko Francozi

in Angleži zasebno simpatizirajo z nami, a javno se smatrajo vezanim na londonski dogovor. Očitane, da se naša delegacija zavzema samo za Dalmacijo, ni opravičeno; briga se za vsak naš kraj ter ne bo podpisala miru, ako nam ne dajo vsega, kar je naša. Clemenceau je pokazal 150 prošelj istrskih občin za pripojitev Italiji; kako se take prošnje delajo, vemo. — Dr. Ante Mandić, ki ga je vojna zasačila na Ruskem, odkoder je doma njegova žena, je pripovedoval, kako je bil začasa Krenskejeve vlade organiziral 19.000 jugoslovanskih legionarjev. On trdi, da je strah pred boljševizmom popolnoma opravičen ter da bi mogel le-ta razbiti konferenco. — Milan Marjanović misli, da se Wilsonu posreči, da na konferenci izvede svoje ideje, kakor se mu je bilo posreželo, organizirati Ameriko za vojno. — Arheolog msgr. Bulić si pridobiva za našo stvar neprecenljivih zaslug. — Jugoslovanski odbor marljivo dela; financirajo ga z neomejeno radodarnostjo jugoslovanski izseljenci Ameriki, posebno Dalmatinci v Južni Ameriki.

— **Korupcija in demagogija.** Z ozirom na naš včerajšnji članek pod tem naslovom, smo prejeli od podpredsednika deželne vlade dr. Žerjave naslednji dopis, ki ga radi uvrščujemo: »K vašemu včeršnjemu članku »Korupcija in demagogija«, vas prosim, da vzamete na znanje, da je bilo nadzorstvo Auerspergova veleposestva odrejeno iz zgolj stvarnih razlogov. Meni je čisto vseeno, če kakšen predlog pride od ene ali druge stranke. V tem slučaju je res neka krajevna organizacija J. D. S. poslala mnogo pritožb, poudariti pa moram, da je predloge podpiral in sopolpisal župni urad v Soteski in drugi faktori. Za mene je bilo in je čisto jasno, da so vodilni lokalni činitelji obeh strank postopali sporazumno. Nadzornika g. Vlačava Oufada do imenovanja sploh nisem poznal, pač pa mi je bil, ko sem tožil, da je težko najti primernih strokovnjakov, priporočan o priliki neke vladne seje kot deželni uslužbenec strokovnjak, katerega bi bilo škoda, da ga izgubimo, ker ima vsled likvidacije s 1. aprilom službo zapustiti. Čegav pristaš je gospod Oufada, nisem vprašal nikogar. Da se vladne odredbe poudarjajo kot uspehi strank, obžalujem, vendar za to nič ne morem. Če vaš očitek nekake korupcije in demagogije količkaj leti na mene, ga moram energično zavrniti. — Pristaviti nam je k temu pojasnilu, da očitki niso leteli na dr. Žerjavo, pač pa na J. D. S. In po tej izjavi je še jasnejše, da so bili očitki upravičeni.

— **Hišni posestniki, zaprti bostel** Nekaj agitator jugoslovanske demokratske stranke je na Dolenjskem zagrozil hišnemu posestniku, da ga bo naznanil deželni vladi, ker ni hotel dati nalepiti na svojo hišo plakata z vabilom na shod jugoslovanske demokratske stranke. Ne vemo, ali je svojo namero izvršil, vendar pa ta grožnja dovolj označuje način agitacije jugoslovanskih demokratov. Če bi bilo po njihovem, bi naši mali državi zrasli dolgovi čez glavo; najeti bi si morala milijonska posojila, da zgradi dovolj jetnišnic, kajti če bodo vsi tišni hišni posestniki zaprti, ki ne sprejmejo na svoje stene njihovih plakatov, bo vsa Slovenija kmalu ena sama velika jetnišnica.

— **Italija čuva kranjske Nemce.** »Journal des Debats« priobčuje telegram iz Rima, v katerem poroča, da prinaša »Corriere della Sera« na uvodnem mestu dopis iz Reke z vsebino spomenice, ki so jo poslali kranjski Nemci na mirovno konferenco. V tej spomenici opisujejo izredno težak položaj nemške manjšine na Kranjskem, ki je izročena slovenskim gonjam že od oktobra meseca in poudarjajo posebno odredbo, vsled katere se morajo nemški uradniki posluževati slovenskega jezika v šolah in uradih. Vsled tega zahteva spomenica varstvo nemške manjšine na Kranjskem, zajamčeno po mirovni konferenci in to na podlagi kulturne, gospodarske in finančne premoči nemškega prebivalstva. »Journal des Debats« pripominja k tej vesti: »Kar je tu interesantno, niso nemške pritožbe proti stanju, ki je popolnoma naravno, če se vpoštevata razmere, v katerih se nahajajo na Kranjskem Slovenci in Nemci, ki predstavljajo manjšino, ki je bila dolgo časa privilegirana. Interesantno je stališče, katerega zavzema italijanski list, kakor je »Corriere della Sera«. Ali ne izhaja to na kak način iz italijansko-nemškega vira? Jasno je, da izhaja iz vidne tendence, da se pomaga ujedinjenju nemških elementov in združitvi Nemške Avstrije z Nemčijo.« P. P.

— **Veleposestvo Snežnik,** pošta Stari trg pri Ložu, katero je last nemškega princa (rajhovca) in ima okoli 30.000 ha, skoraj vse v lepih gozdih, do danes ni še pod državnim nadzorstvom. Vsak občan naokoli ve, kako dogovorno nemško in inozemsko uradništvo tega veleposestva z italijansko oblastjo občuje in se v Ilirsko Bistrico na italijanske razgovore vozi, več ko mnogokrat. Pa zakaj bi ne, saj imajo prost prehod demarkacijske črte, kar je drugim z ječe zabranjeno, potrebujejo pač riža, kave itd. Drugim občanom, kateri

imajo v bližini demarkacijske črte svoje gozdove Italijani pa še ne dopustijo, da bi si izvažali drva, krle za žage, tudi se ne sme v bližini tramov tesati. Ali smo res še v stari Avstriji, da se principi, knezi in take vrste na stroške drugih živčijo ljudje ščitijo in podpirajo. Ljudstvo se razburja, ko vidi, da se ne ukrene, kar bi bilo treba.

— **Novaštitla.** V Domovini štev. 12 z dne 21. marca 1919 piše »zaveden Novoštitlan« o župniku Gotthardu Fermé, da ima nemški list naročen. Dotičnika celo nič ne brige, kakke liste imam jaz naročene in če bi bili tudi culukafski. Če mi pa kak list dopošilja, katerega nisem naročil, pa jaz nič ne morem za to. Nadalje mi očita naslednje: »Hujša namreč naša slovenske kmete, naj se izjavijo za bivšega cesarja Korelna da bi bil še nadalje naš vladar.« Dopisnik naj bi povedal ime le enega kmeta, kateremu bi bil jaz kdaj kakšno tako besedo rekel. Od c. k. uradnikov sem že toliko neprijetnosti okusil, da po takih časih ne morem več hrepeneti. Kako se imenuje tisti, ki vedoma poroča neresnice? Obžalujem bralce Domovine, da morajo zavedne lažnike verno poslušati. Dopisnik naj bi se pod svoj dopis podpisal, da mu pred sodnijo dam priliko dokazati njegovo resnicoljubnost. — Gotthard Fermé, župnik.

— **Zemljepisna razdelitev Kraljevine SHS.** V novosadski »Zastavi« predlaga dr. Velimir Jurga naslednji načrt za zemljepisno razdelitev Jugoslavije: 1. Vojvodina, ki naj obsega današnji Banat, Bačko, in Baranjo. 2. Šumadija, ki naj obsega vse kraje, ki leže severno od rečne črte: Zapadna Morava, Južna Morava in Nišava, med Drino, Savo, Donavo in Timokom. 3. Račka, ki naj bi bile meje na severu Zap. in Juž. Morava ter Nišava, na vzhodu bolgarska kraljevina, na jugu Pčinja, Vardar in Lepenac, na zapadu Beli Drim, Črna gora in Bosna. 4. Macedonija, ki se razprostira južno od Baške do grške meje. 5. Zeta (Črna gora) kot pivo središče nekdanjih srbskih držav. 6. Hercegovina in 7. Bosna v dose-danih mejah. 8. Banovina v mejah dosedanjih Hrvatske in Slavonije. 9. Dalmacija v dose-danih mejah. 10. Slovenija z mejami, katere ji bo določila mirovna konferenca. — Ta razdelitev bo težko vse zadovoljila.

— **Wilson ali Ljénin.** Osješka »Narodna Obrana« priobčuje pod tem naslovom članek, ki ga zavrzuje tako-le: Wilson ali Ljénin. Ali bo Wilson izvedel svoja načela ali pa Ljénin svoja. Tretjega ni, pri dose-danju ne bo ostalo. Ako ententa pravčasno spozna svojo dolžnost nasproti človeštvu ter se odreče vseh zastarelih imperialističnih ciljev in izvede moderne moderne demokratične ideje, kakor je bila to napovedala, se bo val boljševizma ob steni pravičnosti razbil; ako pa ententa tega pravčasno ne spozna, marveč nadaljuje, kakor je začela, potem bodo strune, ki so že zelo nategnjene, počile. A kaj to znači, vemo vsi. Potem bo prišlo do druge mirovne konference, pri kateri ne bi bilo ne Clemenceau, ne Orlando, ne Lloyd Georgea in niti ne Wilsona.

— **Kakšno ime zasluži konferenca v Parizu?** Belgrajska »Pravda« od dne 25. marca piše v uvodniku približno tako-le: Stvari na mirovni konferenci gredo popolnoma napačnim potom, v delovni metodi ni zveze in program konference se menja na tako čuden način, da se more to razložiti samo s tajnimi obračuni. Za Wilsonovo formulo, za tistimi frazami o enakosti malih in velikih narodov, o samoodločbi — za to idealno fasado se je skrla tajna in imperialistična diplomacija »mlade« Italije, ki je tako stara kakor zlo v človeku. Stvari so se zapletle tako daleč, da je Lloyd George začel govoriti o ekspanzivnem duhu malih narodov in jih zaradi tega grajati. Toda v naših zahtevah ni nobene sledi ekspanzivnega duha, pač pa ta duh ledeno mrzlo veje iz Rima. Tje bi moral angleški državnik nasloviti svojo grajo. Pa seveda zastopnika Rima, Orlando in Sonnino, sedita na konferenci skupaj z Lloydom Georgeom... a mi ostali, mi neznatni in bedni, stojimo zunaj in čakamo, da damo pojasnila samo tedaj, kadar nas kaj vprašajo. Pa take vloge nismo imeli, dokler je govorilo orožje. Tedaj smo bili popolnoma enakopravni in vse so nam priznavali. Danes je Lloyd George postal nestrpen in hoče nazaj v London. Preliminarij z Nemčijo so zaključili, računi velikih gotovi in sedaj hočejo, da dobé čim prej plačane. Stvar malih? Postranska reč. Kakšno ime zasluži taka mirovna konferenca?

— **Italijani proti Francozom.** Italijanski listi so očitali Francozom, ker so ti v prijateljskem razmerju z Jugoslovani na Reki in se bratijo celo z njimi. Rimski korrespondent »Tempsa« Galtier odgovarja Galtier odgovarja na ta očitanja in pravi, da ni mogoče prepovedati francoskim vojakom in častnikom prijateljski stik z Jugoslovani, ki z njimi simpatizirajo in pa tudi radi tega ne, ker se med Jugoslovani nahajajo tudi Srbi, zavezniki Francije od prvega začetka vojne, ki imajo pravico, da jih Francozi spoštujejo. Francoska ar-

mada na solunski fronti je videla Srbe pri delu in ve visoko ceniti njih hrabrost in požrtvovalnost.

— **Cela Tirolska Italiji!** Italijanski inženir Giulio Sironi je spisal knjigo, ki jo je posvetil kralju Viktorju Emanuelu. Ta mož je višji inšpektor italijanskih železnic in član višjega sveta za javna dela. V tej knjigi posvečeni knjigi dokazuje, da mora Italija ob sklepu miru dobiti ne le Trident, ne le južne Tirole do Brennerja, marveč celo Tirolsko z Inomostom (Enoponte) ter do Bodenskega jezera z Bregencom. Prebivalci vseh Tirol in cele Predarlške so latinskega izvora ter so prevzeli nemški jezik le zato, ker so se nahajali na veliki prometni cesti iz Benetk na Bavarsko. — Tako kraljevi lizum in oboževatelji kraljevega imperijalizma. Kdo se bo čutil Nemcem, da so reklamirali v času najbolj blaznega imperijalizma zase dele severne Italije, kjer žive pomešani ostanki nekdanjih germanskih rodov? Kakor bi mi danes zahtevali celo Koroško, Štajersko, Tirolsko, Solnograško, Bavarsko in severno Italijo do Piave, kjer so tudi nekoč prebivali Slovenci! Ljudje s takimi blaznimi nazori so nevarnost človeštvu. Upajmo, da jih italijansko ljudstvo samo postavi na hladno.

— **Italijani in Čehi so vendarle veliki prijatelji,** kakor je videti. Najsi že bo pozabljeno, kaj so govorili gospodje dr. Kramar, Klofáč, Masaryk in drugi, najsi že prezremo, da je vrhovni poveljnik češke vojske italijanski general Piccione, se mora vendarle vsakomur čudno zdeti, da dajo Čehi zasesti Brastislavo (Požun) po italijanskih četah. Kdo se ne spominja — saj stvar še ni tako dolgo za nami — kako je dr. Kramar vneto govoril za koridor med Češko in Jugoslavijo, ki naj bi pri Bratislavi ob Donavi opajal obe slovanski državi. In po brzojavki iz Nauena dne 27. t. m. so baš Bratislavo dali Čehi zasesti Italijanom, katerih imperijalizem nas hoče zadušiti. Res je, da pozamezne češke stranke in češki narod simpatizirajo z nami, toda oficijelna češka politika, kaj naj rečemo k tej? Ne bomo rabiti zoper češki narod ostrih izrazov, kakor jih n. pr. Čehi rabijo proti Poljakom, toda rečemo lahko, da je češka oficijelna politika res le češka in prav nič več!

— **Petino za propagando.** Splitški »Jadrán« poroča, da je dobil v roko povelje gubernatorja Milla, v katerem poziva poveljstva, ki so imela pravico, petino izkupička za civilnemu prebivalstvu razdeljena živila porabiti za propagando, naj sedaj o teh vsotah podajo račun. Italijani torej povsod v zasedenem ozemlju kupujejo duše — kar naša javnost itak že davno vé.

— **Priloge za plebiscit na Reki.** Sušaske »Primorske Novine« poročajo, da se reški Italijani pripravljajo na plebiscit in opozarjajo, naj bo za ta slučaj tudi hrvatski narod na Reki in v Istri skrbno na straži in pripravljen, da dokaže svetu, da je tisto, kar zahteva, v resnici hrvatsko in samo hrvatsko.

— **Organizacija veleposestnikov.** Dne 25. marca so se v Zagrebu organizirali veleposestniki iz Bosne in Hercegovine. V društvo je pristopilo 78 članov. Impozantno število sicer ni, ampak kapital imajo!

Povodom spomenice Trumbića.

Povodom Trumbićeve spomenice, ki jo je prečital poslanec Bevione v italijanskem parlamentu, prinaša Sonninov »Giornale d' Italia« pod naslovom »Perfidni Trumbićevi manevri« dolg članek. »V tem dokumentu, ki je najmočnejši dokaz Trumbićeve dvorčnosti in izdaje, se nahajajo vsi bistveni elementi jugoslovanske politike proti naši zemlji, elementi, ki smo jih mi vedno poznali in se spominjali, in ki so vedno preprečevali naši pridružitvi k navadni navdušenosti naših jugoslavofilov«. Trumbićeva spomenica, pravi nadalje list, je imela ta-le cilj:

1. Podcenjati akcijo italijanske mornarice pripisujoč zasluge za njena smela podjetja jugoslovanskim dezertirjem, kar je popolna laž, kot je to včeraj izjavil mornariški minister;

2. privedi Ameriko in zaveznike do operacije v Dalmaciji brez Italije in izključiti italijansko vojsko in mornarico vsake okupacije vzhodne obali Adrije in na ta način izigrati italijanske aspiracije;

3. opisati italijansko vojsko kot nesposobno in nedelavno in odreči na ta način Italiji vsako zaslugo pri polomu centralnih sil in ji s tem ukrasti sadove zmage;

4. pokazati vrednost Jugoslovancov kot prijateljev entente in njihovo odločno sodelovanje v naporih proti Avstriji, medtem ko je znano, da se je ta narod navdušeno boril do zadnjega trenutka za obrambo Avstrije proti Italiji;

5. odvrgniti Ameriko od pošiljanja saročin, denarja, vojnega materijala in čet, da bi se Italija nahajala v težki situaciji, tako, da bi nadaljevanje vojne nastalo ako ne nemogoče, vsaj zelo otežkočeno;

6. uničiti najmočnejšo garancijo Italiji, londonski dogovor s tem, da bi privedla

Ameriko do zahteve po likvidaciji tega dogovora, ker Anglija in Francija niso hotele niti mogle izdati svojega podpisa;

7. pokazati v slabi luči Sonnina in ga opisati kot sovražnika svobode narodov in kot germanofila Pridobiti Ameriko, da pomaga akciji Sonninovih sovražnikov;

8. privedi vojno do konca in ne pustiti Italiji, da bi kaj zasedla onkraj Soče, pustiti jo brez vsake diplomatske garancije in poizkusiti vse napore za obsodbo Italije, da bi gledala, kako njeni jugoslovanski sovražniki, Hrvati in Slovenci, podjarmljajo italijansko jadransko ozemlje. Ta peklenski načrt Trumbićev je bil razkrit po lojalnosti in prijateljstvu Amerike napram Italiji. Vsi Trumbićevi načrti so padli po zaslugi italijanskega zmaganosnega orožja. Bolj nego kdaj zahteva javno mnenje Italije od vlade odločnost, da brani interese Italije proti novim jugoslovanskim pretenzijam, ki jih dostojno predstavlja lažnivec in slepar dr. Trumbić! — P. P.

Dnevne novice.

— **Razpis učiteljskih in profesorskih služb.** Ministrstvo prosvete, odsek za Banat, Bačko in Baranjo, rabi 110 učiteljskih moči za državne gimnazije, realke, trgovske in meščanske šole, ki se bodo še tekom tega šolskega leta odprle v Banatu, Bački in Baranji. — Učitelji s popolno kvalifikacijo bodo imenovani za stalne učitelje, in služba, dovršena na kakem javnem zavodu v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev, se bo uračunala v državno službo tako pri odmeri službenih prejemkov kakor tudi pokojnine; službene prejemke bodo sprejeli po zakonih in naredbah, ki veljajo za državne uradnike v Banatu, Bački in Baranji z vsemi vojnimi (draginjskimi in družinskimi) dokladami. Tisti srednješolski učitelji, ki bi sedaj šele prvič nastopili službo, bodo nastavljeni takoj v devetem, učitelji meščanskih šol pa v desetem činovnem razredu. — Provi-zorni učitelji bodo dobivali suplentsko plačo z vsemi predpisanimi prejemki. — Prošnje s krstnim listom, overjenimi prepisi zrelostnega in usposobljenostnega izpričevala kakor tudi izpričevala o upornosti, nadalje tudi opremljene z eventualnimi dekreti o sedanjem imenovanju, naj se pošiljajo naravnost ministrstvu prosvete kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, odseku za Banat, Bačko in Baranjo v Novem Sadu. — Učitelji, ki že službujejo na kakem javnem zavodu v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev, bodo imenovani na ta mesta samo z dovoljenjem svoje predpostavljene vlade. — Prošnje, ki so že dosedaj oddane pri prosvetnem odseku Narodne Uprave v Novem Sadu, veljajo samo v tem slučaju, če so priložili potrebni dokumenti. — Natečaj se konča 1. aprila, toda minister prosvete si pridržuje pravico, da v slučaju potrebe izvrši posamezna imenovanja, še predno je potekel določeni rok. — Ministrstvo prosvete kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

— **»Slovenka.«** To pot izide 3. in 4. številka »Slovenke« skupaj.

— **Vdove in invalidi!** Zdi se, da se še vedno ne zavedate, da ste v Jugoslaviji in ne več v Avstriji. Ne gre Vam v glavo, da se more doseči kaj tudi brez »šmiranja«. Tako prihajajo še vedno nekateri k vojaški intendantu za Slovenijo v Ljubljani (oddelek za nakazovanje preskrbovalnim — nadporočnik Hribar) na Friskovcu, ter ponujajo tam zaposlenim uradnikom najrazličnejše stvari (denar, živila itd.) v popolnoma napačnem mnenju, da bo potem »lažje šlo«. — Zapomnite si torej enkrat za vselej, da je tako podkupovanje nedopustno, kajti uradniki pri intendantu so plačani od vojne uprave, da izpolnjujejo svojo dolžnost. S podkupovanjem škodite tudi uradnikom samim, ker bo vsak, ki bi sprejel za opravljeno delo kakšno plačilo, opredeljeno odpuščen iz službe. Vsakdo, ki ima pravico do voj. preskrbovalnine, naj pride na Friskovec, kjer mu bo ista takoj v smislu drž. zakona nakazana.

— **Podražena oglasov.** Z dnem 1. aprila se zviša pri vseh ljubljanskih dnevnikih pristojbina za oglaševanje. Računali bomo od sedaj enostolpni milim. prostor po 30 vin. Najmanjši oglaš med malimi oznanili bo torej veljal 3 krone.

— **Učiteljski žepni zapisnik za 1918/19** se še dobi v Jugoslovanski knjigarni in pri sestavitelju J. Jegliču v Ljubljani, in sicer s ali brez kataloga. Knjižica bo jako dobro došla ne le učitelstvu ampak vsem, ki se zanimajo za slovensko šolstvo. Prijatelji šole, naročite to zanimivo knjižico!

— **Častniki in svoji padli častnikov bivšega 93. pp.** Zaradi izplačila iz častniškega fonda naj vsi častniki kakor tudi svoji padli častnikov, ki so 1. avgusta 1. 1914. kot aktivni častniki služili v polku, sporočijo svoje naslove do 20. aprila 1919 majorju Edvardu pl. Fournir, Máhr. Schönberg.

— **Iz Tržiča.** Že cel mesec čaka nad 700 oseb, ki so pridružene občinski aprovizaciji na moko — pa zastoni. Od samih

V Parizu je izšla brošura »Dediči Avstrije — Italija in Jugoslavlani«, popolnoma novo, da smo si ga torej sedaj takorekoč izmislili, da spadajo pod to ime Hrvatje, ki stanujejo okoli Zagreba in Slovenci v vzhodni Istri in Kranjski. Pa glej, že l. 1874 je izšla v Parizu knjiga »Jugoslovanska dežela«, ki v njej avtor že takrat opozarja na važnost našega vprašanja in propagira zvezo francoskega in jugoslo-

vanskega naroda. Govoreč o jugoslovanski državi piše: »Glavna njena naloga je, čuvati Adrijo in slovansko-helenski polotok. Ona ne bo dovolila, da bi kdo dosegel prvo (Adrijo) in vikorakal v drugi (polotok), ne da bi se dotaknil njenega telesa. Njena posest je poročstvo velikanskega razvoja.« O temporal!

Druge prijazno pojasnilo, kje stanujejo Hrvatje in kje Slovenci, sploh ne zasluži omembe.

Dalje: »Treba se je vrniti do Avgustovega imperija, če hočemo določiti meje latinskega sveta. Tam je bila v primeri z barbarskimi narodi razvita prava in visoka civilizacija, katere dedščino upravičeno zahtevamo.« To je toliko, kot da se odrekajo Italijani samo onim deželam, ki so bile Rimljanom neznane. Kristof Kolumb je bil doma iz Genove, kdo ve? ...

Nekdaj je pisal »Corriere« tako-le: »Nacionalni problem v Dalmaciji. Dalmacija je bila rimska dežela kakor vse ob Sredozemskem morju. Vendar ne opravičuje to dejstvo aneksije Dalmacije, baš takomalo, kakor bi bile upravičene italijanske imperijalistične aspiracije na Špansko, Provenco ali Rumunijo. Dalmacija ni bila nikdar italijanska, marveč le rimska in neolatinjska. Slovani prebivajo tudi že 12 stoletij. Cilj Italije je, da doseže svojo nacionalno edinost, ne pa da obnovi Beneški imperij.«

Precej različno je pisanje brošure in »Corriera«, kaj ne.

Dalje vprašuje brošura: »Kaj so delali Hrvatje in Slovenci 1. 1914. in med vojsko? Kdaj so se uprli? Katere eksekucije v masi so jih zadele? Razen par posameznih slučajev osebnega pognuma ubežnikov, ki so nam prinesli z nevarnostjo lastnega življenja uporabne informacije, se jih je večina večina borila proti nam.«

Evo protidokazov! Kdo je pozabil vso razbesnelo krutost in nasilja germansko-madžarskega terorja? Še stoje vislice, ki je na njih viselo tisoč in tisoč onih, ki so plačali z življenjem svojo narodno zavest in upanje v jugoslovansko prihodnost, nemaščevani in neprijazni še do danes! Zaman so bile interpellacije jugoslovanskih poslancev v avstrijskem parlamentu, divjanje je šlo naprej. Najgroznejši je ta krvavi del naše zgodovine. In sedaj vprašujejo: »Katere eksekucije v masi so vas zadele?« Nikdar v zgodovini se ni posluževala država lastnih državljanov kot talcev, kakor se je to godilo pri nas med vojsko.

In drugič: Jugoslovanski prostovoljci so povečali entente armade za 80.000 do 100.000 mož. Francoski polk št. 260 je imel svojo »Jugoslovansko stotnijo«, ameriškanski Jugoslovani so sestavili svoj avtonomen zbor, v Rusiji so tvorili jugoslovanski ubežniki svoj zbor, ki se je bojeval v Dobrudži proti Nemcem in Bolgarom. Samo ta zbor je imel sledeče izgube: mrtvih 32 častnikov in 1930 mož, ranjenih 500 častnikov in 8000 mož! Kaj so to le »posamezni slučaji osebnega junaštva«? Vprašamo Italijane: »Kje pa so bili avstrijski Italijani med vojsko, kje so se borile njih prostovoljne legije?« Kdo se dalje ne spominja jugoslovanskih divizij pred Solunom, katere je celo vrhovno poveljstvo orijentske armade izrecno pohvalilo v dnevnem povelju radi njih izrednega junaštva! Angleški »Times« so pisali takrat, da bi se velikanska solunska ofenziva ne bila dala izpeljati brez Srbov in dobrovoljcev. — Še sedaj imamo več kot 5000 naših dobrovoljcev na Murmanu.

V Italiji se je borila jugoslovanska legija, broječa 900 mož pod poveljstvom kapitana Pivka, na Montellu. Ob času, ko je bila sestavljena, je bilo v Italiji 200 častnikov in 25.000 mož jugoslovanskih ujetnikov. Ti so ponudili opetovano svojo službo za oprostitev domovine, na tisoče prošenj je šlo na laškega guvernerja in Wilsona, a brez uspeha; ostali so ujetniki.

Ze 1. 1916. je izšlo rezervatno povelje takratnega vrhovnega poveljnika nadvojvode Friderika, v katerem opisuje revolucionarni duh, ki se je polastil nekaterih jugoslovanskih regimentov. Znan je kotorski upor in znano je, da so Italijani zaprli odposlance revolucionarnega brodovja, ki so šli v Italijo prositi pomoči pri upor. Vprašamo, kdo je torej zavlačeval vojsko.

Aprila 1. 1918. je podpisal Orlando na konferenci zatiranih narodov dogovor med Italijani in Jugoslovani. V tekstu tega dogovora se nahajajo tudi besede: »... da je neodvisnost jugoslovanskega naroda življenskega pomena za Italijo in obratno itd.« Davno so že pozabljene te mamljive besede...

Razume se, da ima uradna Italija interese skrivati pred svetom taka in podobna dejstva. Med vojsko so vsi italijanski politiki izrabljali revolucionarno gibanje med Jugoslovani. Vedno so znali prikrojevati jugoslovanske razmere tako, da so morali Jugoslovani pomagati triumfu italijanske armade, in to z nevarnostjo, da se jih smatra za sovražnike alirancev.

Ravno isti politiki so zadušili vsa dejanja, ki bi mogla pokazati ententi vse neprecenljive zasluge Jugoslovancev.

Končno se nam očita še, da je Avstrija nam — nianim prijateljem (!) — iz-

ročila vse brodovje. Znano pa je, da so se jugoslovanski mornarji preje polastili brodovja, predno je imel cesar Karel čas, nam je izročiti.

S takim nepoštenim potvarjanjem dejstev se bori italijanska propaganda v Parizu za svoje »svete in upravičene« zahteve. P. P.

Angleški list o dogodkih v Splitu.

»The Daily Telegraph« je prejel od svojega dopisnika A. Beaumonta iz Milana sledeče poročilo o nemirih v Splitu:

Po dogodkih v Ljubljani so nastali jugoslovanski spopadi z entento v Splitu. Dne 25. februarja so dosepele vsled nevarnih nemirov ladje z angleškim, francoskim, ameriškimi in italijanskimi admirali v Split. Prebivalstvo mesta se je nahajalo v veliki razburjenosti. Hrvatje, ki tvorijo večino v okolici Splita, so grozili Italijanom v mestu in prišlo bi kmalu do prelivanja krvi. S strani entente so bili poslani štirje admirali kot demonstracija, da preprečijo vsako kaljenje miru in da pomirijo vsak spopad med razgretimi strankami. Hrvatje so se zbrali na molu in priredili velike ovacije angleškim, francoskim in ameriškimi predstavnikom in so namenoma prezrli prisotnost italijanskega admirala. Italijani pa so se pripravili, da z veseljem pričakajo svojega admirala. To je Hrvatje razjezilo, in ko so odšli admirali na ladje, je neka hrvatska tolpa šla po mestu, poiskala Italijane v njihovem klubu, izgnala jih na ulico in jim pretela s poboji. Pričeli so se pretepati in ranjenih je bilo tudi nekaj žen. Italijani so se obrnili za pomoč na policijo, toda, ker je bila ta sestavljena iz samih Hrvatov in Srbov, je bila njihova prošnja odbita.

Prihodnji dan so Hrvatje priredili na obali v bližini italijanske ladje žaljive demonstracije. To je bilo pa več, nego so mogli Italijani pretrpeti in malo je manjkalo, da ni prišlo do oboroženega spopada s Hrvatji, ko je ameriškemu admiralu kot najvišji svojih treh tovarišev interveniral za vzdržanje reda. Pozval k sebi vse voditelje in jim je povedal, da položaj Splita še ni odločen in da je dolžnost jugoslovanskega glavarstva, kateremu je poverjena policijska oblast po mestu, da vzdržuje red in mir in da prepreči vsako preganjanje italijanskega prebivalstva. Lokalne oblasti se morajo smatrati odslej kot pooblaščenice od ententnih sil in so odgovorne za vsako kršitev miru. Tudi je opozoril hrvatsko časopisje v mestu, da ne sme pisati nobenih žalitev proti Italiji (!!).

Novice o teh dogodkih so izzvale razdraženje v Italiji. Trdi se, da smatrata oba dogodka v Ljubljani in Splitu za žalitve Italije s strani Jugoslovancev in v kabinetu so razpravljali, ali bo vlada ostala še nadalje mirna v očigled tem dogodkom.

»Exelange Telegraph Company« poroča istemu listu o »napadih na italijanske oficirje« iz Rima sledeče:

Listi prinašajo dolgo in obširno poročilo o nemirih, k so se odigrali dne 24. februarja v Splitu, ko je velika hrvatska tolpa napadla in grobo postopala s poveljniki in s pomorskim častnikom ladje »Olimpia«, Alessijem, ki sta se izkrcala v Splitu in bila primorana iskati zaščite pri carinskem uradu. Poročilo trdi, da so Hrvatje iskali Italijane po mestnih ulicah ves dan, preteпали žene in razbijali napise italijanskih podjetnikov. Prihodnji dan je italijanski admiral Rombo prisilil srbske oblasti, da so se opravičile italijanskim častnikom na križarki »Puglia«. Dne 26. februarja je medzavezniška komisija admiralov izdala manifest na podlagi gornjih dejstev. Ta manifest je bil podpisan od admirala Niblača, ki je naročil krajini oblastem, naj pazijo na red in naj ne dopuščajo več kršitev premirja in jim sporočil, da bo vsako ponavljanje nemirov udušilo s silo. V vzdrževanje reda so medzavezniški admirali dali na razpolago Niblaču potrebne čete.

Tako tendenciozno poročilo prinaša eden največjih angleških listov o dogodkih v Splitu izpod peresa svojega dopisnika, ki Dalmacije sploh videl ni in je črpal svoje vesti le iz lažljivih laških virov, ki imajo edini namen razkričati Jugoslovane kot najbolj barbarske in nasilne ljudi, ki v svojih grozovitostih presega celo Nemce. Zato ni čuda, da je angleško mnenje nam tako neprijazno in da razen »Timesa« vsi veliki angleški listi nasledajo vestem svojih dopisnikov, ki so podkupljeni z velikimi vsotami italijansko-židovskega kapitala. P. P.

Naši fantje v italijanskem ujetništvu.

POROČILO G. KURATA ŠKERJANCA.

V našem uredništvu se je oglašil vojni kurat 17. pp. g. župnik Škerjanec, ki se je te dni čil in zdrav vrnil iz italijanskega ujetništva. G. župnik nam je med drugim povedal sledeče: Italijani so poslali domov vse duhovnike in medicince. Jugoslovani smo tvorili zadnji transport. Nemce, Mažare, Čehe in Poljake so Italijani že prej poslali domov. — Bival sem skupaj z vsem častniškim zborom domačega pehotnega polka — 70 po številu, ki bivajo v taborih Otaiano pod Vezuvom in v Teano pri Caserti na Napolitan. Dasi smo bili šele čez 6 tednov proglašeni za vojne ujetnike, menda zaradi političnih razmer med Jugoslavijo in Italijo, so z nami postopali kljub vsem protestom jako strogo. Zastrajeni smo bili kakor največji razbojniki. Hrano smo si morali preskrbovati in tudi kuhati sami, ker so od laške komande dobivali v denarju: aspiranti po 3 lire, praporščaki in poročniki po 5 lir itd. Ker je v Italiji ravno tako velika draginja kakor drugod, je bila naša hrana riž in makaroni. Na božični praznik smo si kot pribojšek mogli privoščiti konjsko meso. Ko smo se zaradi tega pri poveljniku pritožili, je odgovoril, da se laškim ujetnikom v Nemčiji in Avstriji tudi ni godilo boljše. Naša sodba pa je bila, da kljub slabim prehranjevalnim razmeram v Avstriji, lastni častniki za Božič nikjer niso jedli konjskega mesa.

Kljub temu pa so naši mladi častniki vsi zdravi in, kar je največ vredno, niso zgubili slovenske korajže in humorja. Jaz sem zadnji čas bival med mlajšo petdesetorico v Teanu. Imeli smo vsak teden dvojne predavanja, največ o naši novi domovini Jugoslaviji in drugo. Fantje se pridno uče laško, nekateri tudi francosko in angleško in kolikor imajo virov tudi se izpopolnuje vsak v svojem poklicu.

Iz Teana pošiljajo srčne pozdrave svojim domačin in prijateljem poročniki: Dore Mašič, Maks Koman, Benedek Valentin, vsi iz Ljubljane, Hutter Alojzij, Kočevje, Jančič Čed, Klišanič Iv., praporščaki: Ažman Jože, Pavel Simončič, F. Urban, Rafael Eržen, Bedenk Vinko, Dežman Jože; aspiranti: Sedej Josip, Jermol Josip, Brezavčec Avgust, Svet Jakob, Rauch Metod, Golob Franc, Petoche Ernest, Lapajne Alf., Vukanovič Branko, Bregant Alfred, Kastelic Robert, Pušar Srečko, Briški Alojzij, Zrošč Leop., Pretnar J., Eleršek Vlado, Zagar Mart., Steriša Fr., Samida Walter, Hofman E., Toš Franc, Zupančič Milan, Springer Al., Stibilj Ivan, Jakofčič Ciril, Praprotnik Edo, Hrast O., Baš Franc, Havranek Jože, Matko Dragotin.

Iz tabora v Otaijanu: Stotniki: Mazman O., dr. Zorjan Mat., Pintar Fr., Karba J.; nadporočniki: Bende Franjo, Benigar Gvidon, Bažarič Al., Brešan Ludovik, Detiček Mirko, Dimnik Stanko, Gerden A., Jeré F., dr. Juvan Lojze, Kober Nikolaj, Lušin Lojze, dr. Jelenc Celestin, Marčič Karel, Nendl Alojzij, Perme, Petelin Bogdan, Škrinjar Lojze, Suyer Pavel, dr. Vidmar Jože, Vauhnik Vladimir, Zajc Jože; poročniki: dr. Černer Josip, Basiako Josip, Braz Adalb., Cafuta Ant., Friedl Adolf, Herbst Pavel, Hrovat Ivo, Kralj Peter, Karara Ivan, Lesar Ivan, Leben Stanko, Mihelič Emil, Mlakar Franjo, Maček Jos., Pakiz Silvij, Rainer Jože, Sivec Ivan, Šabec Srečko, Stergulec Lojze, dr. Tavželj Franjo, Tominc Justek, Venigerholz Eric, Volasek Ivan, Vider Josip, Vedenik Jos., Žitnik Lojze; praporščaki: Bertnik Franjo, Bekar Franjo, Demšar Janko, Grafenauer Ciril, Gregorac Fr., Korošec Franjo, Košir Andrej, Komel Ant., Lenassi Milan, Mesarič Zvonko, Primožič Franjo, Prusnik Fr., Šnabl Ivan, Tuma Jaroslav, Tomec Ernest; aspirantje: Burdjan Franc, Horvat Mirko, Kregar Anton, Mojzer Ant., Nečerjevič Martin, Vauhnik Viktor, Kambič Albin.

V Como ob švicarski meji smo morali čakati 14 dni na odhod. Vsak dan se nam je odgovorilo na vprašanje, kdaj odidemo: »Domani, domani.« (Jutri.) Hrana v hotelu pa je stala 6 lir na dan. Zagotovilo se nam je, da bomo smeli v kantini nakupljene stvari n. pr. sukanec, sukno, žido itd. do gotove mere vzeti seboj. Pred odhodom so nam vso prtljago preiskali in so nas za vse te stvari, pa tudi za čevlje, odeje itd. olajšali. Jaz sem med vožnjo proti Brucku imel še to smolo, da mi je nek nemški civilist vso prtljago odnesel. Pač pa sem srečno prinesel seboj važne listine o našem domačem pešpolku, katere sem že izročil ameriškemu, angleškemu in francoskemu zastopniku komisije v Ljubljani. Kar pa je največ vredno, prinesel sem iz svetovne vojne cele in zdrave ude.

POROČILO G. KURATA ŠAVLJA.

Včeraj popoldne je obiskal naše uredništvo g. vojni kurat Ludvik Šavelj, ki je pred polomom fronte služboval v Borgo na Tirolskem. Predno je odpotoval iz Italije, je bil dušni pastir delavskega oddelka vojnih ujetnikov, v katerem je tudi precej Slovencev. Pripoveduje, da vsi željno hrepene po domovini in da težko nosijo usodo vojnega ujetništva. Vendar se njegovemu oddelku primeroma ne godi še tako slabo kot drugim revežem. Ljudstvo v dotičnem kraju je dobro. Ko so naši reveži-ujetniki spali še v taborišču brez vsake strehe, jim je ljudstvo nosilo kruha. Tudi poveljnik, neki italijanski tenente, je človek dobrega srca. Imel je s svojimi rojaki vsako nedeljo slovensko službo božjo, ki so se je ude-

leževali tudi domačini in se čudili, da ta pridige niso nič razumeli. Italijani ne pušče več duhovnikov pri ujetnikih. Druge častnike so že prej odstranili.

Seboj je prinesel imenik Slovencev njegovega oddelka.

Imena naših fantov so:

Ruparšič Ivan, Loški potok; Kranjc; Jerebič Anton, Vrhnik; Urbanija Vincenc, Prikerica; Kovač Franc, Preserje; Preklet Franc, Kamnik; Zelenc Martin, Vrhnik; Ručigaj Franc, Dobeno; Flander Leopold, Vič-Ljubljana; Hvala Janez, Šebrenje; Starek Franc, Bodešče; Mijač Mihael, Kamnik; Pezdirc Franc, Čenle; Jerman Alojzij, Sv. Mihael; Jensko Ivan, Bohinjska Bistrica; Plestenjak Mihael, Sv. Jošt-Vrhnik; Ciber Matija, Iska Loka; Lovriš Franc, Horjul; Napred Jožef, Sv. Jodert; Pohar Martin, Radeče, p. Zidanmost; Šest Janez, Studor; Mohar Janez, Smlednik; Volčič Jožef, Reteče; Završnik Mihael, Šmartno; Mišmaš Franc, Zagradec; Pelan Andrej, Postojna; Vehovec Franc, Jesene-Litija; Lovše Ivan, Ripče; Arnišek Anton, št. Jurij pri Kranju; Bizovičar Ivan, Sp. Šiška; Čuk Franc, Črni Vrh pri Idriji; Logar Franc, Železniki; Leskovec Janez, Mekinje; Golob Dominik, Jesenica-Tolmin; Albrecht Peter, Hotederšica; Kmetič Janez, Moste pri Kamniku; Vaupetič Anton, Palovče pri Kamniku; Duralja Janko, Sošica; Feğuš Jakob, Veliki Okič; Milošič Jurij, Leskovec pri Ptuj; Jalen Anton, Begunje; Cilenšek Rudolf, Braslovče; Sluga Janez, Hoče pri Mariboru; Štuk Anton, Rikarjevas.

Vsem bralcem in bralkam »Slovenca« voščimo vesele Velikonočne praznike v italijanskem ujetništvu se nahajajoči Slovenci. Naš naslov je: Nucleo Prigionieri Di Guerra per St. Michele, Extra pri Veroni, Italia.

F. K.

Občine in vojna posojila.

Občine so podpisale ponekod več, drugje manj, v celoti seveda mnogo preveč vojnega posojila. — Žal moremo reči danes; — takrat, ko se je podpisovalo pod pritiskom državnega in deželnega oblastva, takrat tega reči nismo smeli. —

Kaj bo s tem vojnim posojilom? Razmišljati je treba o tem vprašanju ne le občinam samim, ampak še veliko bolj onim oblastvom, ki so po dosedanjih zakonih poklicana, pa tudi po bodočem javnem in naravnem pravu vezana, ščititi koristi občin, posebno njihovih ubožnih zakladov. Saj so predvsem pri vojnih posojilih prizadeti ravno ubožni zakladi. — Ta denar po našem skromnem mnenju pod nobenim pogojem ne sme biti izgubljen — sploh ne reduciran. Da bi bil izgubljen, o tem ne more biti govora! — Vojna posojila iz ubožnih zakladov — kakor tudi vsa ona iz pupilarnih denarjev — morajo biti rešena na en ali drug način. — Kako? — O tem razpravljati ni moj namen, ker je to vprašanje, ki bo delalo gotovo preglavice vsem državnim finančnikom. — Za nas stoji danes to stvar: je treba vzeti v resen predurek, začeti pa s pripravami za rešitev tega perečega vprašanja že danes, ne šele jutri, ali pa celo odlašati dotle, da se morda zbudimo šele takrat, ko bo streha že davno pogorela nad stanovci in bodo ti naenkrat stali na cesti v sami erajci.

V današnjem slučaju nam gre le za vprašanje občinskih vojnih posojil, torej onih vojnih posojil, ki so bila podpisana iz javnih sredstev. — Braniti pravice nedolžnih in varovancev je stvar v to poklicanih varstvenih in nadvarstvenih oblasti.

Kaj naj se torej predvsem stori glede občinskih vojnih posojil?

Po mojem mnenju je nujno potreba, da se v prvi vrsti sestavi natančen statističen pregled vseh teh vojnih posojil, vendar ločeno:

a) za ona, ki so bila podpisana bodisi iz že obstoječih ubožnih zakladov ali pa iz kakih blagajniških prebitkov ubožnih zakladov, in

b) za ona, ki so bila podpisana iz drugih občinskih dohodkov (t. j. iz občinskih zakladov), pri kojih je prizadeta skupna davčna moč cele občine.

Za sestavo te statistike bi bilo treba določiti najkrajši rok, da nas ne prehitijo dogodki. Kdo vé, če se ne bo morda že mirovna konferenca bavila — četudi v najširšem obsegu — z vprašanjem vojnih posojil pri vprašanju o vojnih odškodninah.

Stvar nadzorstvenih oblasti nad občinskimi premoženjem je torej, da se kar najhitreje in najenergičneje lotijo — ne vprašanja, ampak dela. Treba je vendar biti na jasnem in imeti enkrat črno na bellem, koliko znašajo vojna posojila iz javnih sredstev. Nič ne pomaga, če skrivamo številke, bodisi sami pred seboj ali pa pred široko javnostjo. Kriti jih ni mogoče, ker te številke pomenjajo denar in javno premoženje, in javnost ima pravico in dolžnost vedeti, koliko znašajo te številke; zahtevati, da se te številke ugotovijo. — zlasti na zahtevati, da se tudi ne-

kaj stori, da se zavaruje to javno, narodno premoženje.

Povedati se mi zdi umestno, zakaj pišem te vrste. — V več krajih sem že čul: Zupan in občinski zastopniki so sklenili in podpisali vojno posojilo; ti naj tudi plačajo. — Brez zamere: to je neumestno!

Kdor vé, s kakšnim pritiskom se je delalo od zgoraj, od najvišjega uradnika do zadnjega birača, mi bo pritril. Ne rečem, da niso bili posamezniki preveč »patriotični«. Vendar na stvari to ničesar ne izpremeni. — Visoke obresti — igralca, ki dela »puf«, da stavi vse na zadnjo karto ali kocko, so premamile še marsikakega boljšega finančnika, kot so naši v obče pošteni občinski zastopniki. — Sicer so imeli vsi oni, ki sedaj zahtevajo nekaj, kar ni utemeljeno v nobenih obstoječih postavah in predpisih, — vsak čas priliko, izpodbijati sklepe občinskih odborov. — Ampak rad bi poznal jaz onega, ki bi se bil drznil to storiti v onih časih, ko je človeku le sama besedica lahko zadržala vrat.

Vse take misli — o kakih regresnih pravicah občanov nasproti občinskemu zastopnikom — se morajo razbliniti v nič, ker zlasti ne verujem, da bi bilo podpisano kako vojno posojilo brez postavnih sklepov.

Skrb in odgovornost za to, da ne bo do oškodovane občine, bodeta morala prevzeti pač le vlada in država. Kako to izvesti — je njihova stvar. Za sedaj pa je priporočati občinam, naj ne polzkušajo spravljati v denar vojnih posojil po nizkih kurzih raznim špekulantom in bankam. — V vsakem slučaju prodaje morajo seveda izpolnjevati višje dovoljenje, če bi se morala izvršiti prodaja iz kakšnega utemeljenega razloga.

Prevoz živil skozi Slovenijo.

Laške ovire.

LDU. Ljubljana, 27. marca. (Uradno.) Sredi januarja 1919 se je obratnemu nadzorništvi južne železnice v Ljubljani naznanilo, da se prične promet z živežnimi vlaki iz Trsta v Nemško Avstrijo in na Čehoslovaško. Takoj so se začeli v Trst pošiljati prazni vagoni. Koncem januarja je bilo v Trst odposlanih že okoli 600 praznih vagonov. Koncem januarja so pričeli voziti vlaki iz Trsta na Dunaj. Do početka februarja jih je v Ljubljano prišlo osem, ki so bili nemudoma odposlani naprej proti Dunaju. Ves ta promet se je vršil po južnoželezniški progi Trst-Logatec-Ljubljana-Spilje-Dunaj.

Sredi februarja se je nameravalo za prevoz živil uporabiti tudi železniško prog Trst-Podbrdo-Jesenice-Podroščica-Dunaj. Izvedbo te namere pa je oviralo dejstvo, da je bila prog pred vhomom v predor pri Podroščici razstreljena, ker so se tam ravno tedaj vršili hudi boji med koruški tolpmi in našim vojaštvom in ker je nemška artiljerija prog popolnoma razstrelila. Sicer se je bilo 20. januarja z Nemci kljub temu takoj pričeli streljati na naše delavce, ki so poizkušali popraviti prog, kakor sploh ne mine dan, ne da bi Nemci kršili premirje, se je izkazalo, da je nameravano popravilo proge izključeno.

Ko je naposled pod pritiskom delegacije ameriškega polkovnika Caushyja, šefa komisije za prehrano Nemške Avstrije, nemško obstreljevanje prenehalo, smo mi železniško prog do nemških postojank takoj popravili. Pa tudi tedaj vlakov še ni bilo, to pa zato ne, ker Italija v Trstu na razpolago ni dala lokomotiv in vagonov ter zaukazala, da se morajo ti transporti vršiti s posebnim pospeševanjem. 19. februarja se je v Ljubljani pod predsedstvom polkovnika Caushyja v prisotnosti šestih zastopnikov naših železnic vršilo posvetovanje glede transporta živil preko ozemlja kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Naši zastopniki so poročali o dotodanjem železniškem prevozu živil preko našega ozemlja ter o dejstvu, da ima naša južna železnica v Zalogu pripravljenih 400 vagonov, da jih da italijanski železniški upravi na razpolago. Ugotovili so, da smo za prevoz živil v okupirano ozemlje poslali deset lokomotiv, da pa je italijansko železniško osebje, ki z njimi ni vedelo ravnati, devet teh strojev uničilo. Naši zastopniki so za transport živil po železniški progi Trst-Spilje ponudili na posodo še 18 lokomotiv z lastnim osebjem in ugotovili, da vse težkoče prihajajo z italijanske strani.

Ko so namreč prvokrat bili za prog Trst-Podbrdo-Jesenice-Podroščica z Dunaja avizirani živežni transporti, se je naša železniška uprava zaradi natančnejših podatkov obrnila v Trst, pa ni dobila nikakršnega odgovora. Italija ni potrebovala niti naših lokomotiv, niti ne naših vagonov, ker je bila zapolnena preko 130 prvovrstnih železniških strojev in 1500 vagonov. Italijanska okupacijska oblast in italijanska železniška uprava odklanjati vsako

telefonično in telegrafično zvezo z nami.

Kako postopajo Italijani, kaže ta-le primer: Iz Trsta je transport odšel od dveh popoldne, v Podbrdo je došel naslednjega dne ob sedmih zvečer, a mi o njegovem prihodu nismo bili obveščeni. Ob enajstih zvečer so Italijani za drugi dan ob osmih jutraj z Jesenic zahtevali stroj. Stroj je bil ob osmih jutraj na mestu, vlak z živili pa je v Podbrdo stal do enajstih popoldne. Spremljač ameriške misije je bila v italijanskem vozu II. razreda. Ne da bi se nas vprašalo, so jo preselili v naš voz II. razreda, ki je vozil misijo do Prage. Če pošljemo v Logatec prazne vozove, da bi jih v Trstu uvrstili v živežne vlake, jih logaška postaja ne mara sprejeti, češ, da zanje v Logatcu ni prostora. Na brzojavke dunajskega državnega urada za promet, došle dne 19. februarja, je slovenski poverjenik za promet odgovoril takole:

»Na tamuradne brzojavke z dne 19. februarja glede odpošiljatve praznih voz za prevoz živil v Trst naznanjamo, da je bilo izza 25. januarja za nemško-avstrijske transporte vsega skupaj oddanih 478 in za čehoslovaške transporte 200 voz Italijanom v Logatcu za Trst. Natančne naznanjamo, da od 2. februarja Italijani v Logatcu nočejo sprejeti nobenih praznih voz, radi česar je bilo treba dne 19. februarja narediti velik ovinek, da bi se oddalo 50 voz Italijanom v Podbrdo. Vsak dan smo povprašali v Logatcu, koliko praznih voz bodo sprejeli; na to je prišel izza 2. februarja vselej zanikajoč odgovor. Iz tega je razvidno, da mi ne delamo nobenih ovir tem transportom ententnih živil in da smo pripravili vse za pospešeni dovoz teh pošiljatev. Zato moramo mistifikacije Vašega organa v Trstu odločno zavrniti. Državni urad se naproši, da posreduje pri italijanskem železniškem ravnateljstvu v Trstu zaradi hitrega prevzeta praznih voz.«

Da bi sporazumno z vsemi interesiranimi strankami uredil živežni promet iz Trsta na Dunaj in na Čehoslovaško, je ameriški polkovnik Caushy 20. februarja z zastopniki nemško-avstrijske in čehoslovaške države z Dunaja došel v Ljubljano. Na svojem potovanju v Trst je hotel seboj imeti gg. Preglja in inž. Šego, zastopnika obratnega nadzorništva južne železnice. Italijanska komisija pa ni hotela izdati potnih listov, češ, da se preseli na Dunaj. (Takrat je namreč v Ljubljani poslovala posebna italijanska komisija.) Polkovnik Caushy je nato telegrafično zahteval iz Logatca potne liste, vsled česar sta z njim odpotovala gg. Preglja in inž. Šega. V Logatcu sta potne liste dobila brez zadržka. V soboto bi morala biti konferenca pri »Delegazione Transporti« v Trstu pri podpolkovniku Caramelliju. Ta pa je baje odšel isti dan na dopust. Nato so se dogovorili, da bo konferenca pri ravnateljstvu državnih železnic v Trstu.

Pri interni konferenci, ki je nato bila v hotelu »Savoia«, se je ugotovil popoln sporazum med Amerikanci, Čehoslovaki, Nemci in Jugoslovani glede prevoza živil, od katerih je bilo namenjeno 400 ton moka za Jugoslavijo. Popoldne ob štirih so prišli, kakor dogovorjeno, k ravnateljstvu državnih železnic. Neposredno preden se je začela konferenca, sta bila pozvana gg. Preglja in inž. Šega, naj gresta k ravnateljstvu državnih železnic v drugo sobo. Tam se jima je reklo, da je Beograd prekinil stike z Italijo, zaradi česar da se onadva ne moreta udeležiti konference, ampak da se morata zgledati pri načelniku generalnega štaba, polkovniku Luzzattiju. Italijani so jima dali svojega častnika, ki ju je spremljal v vojaškem avtomobilu z ameriškim častnikom in generalnemu šefu. Ta ni hotel vpričo ameriškega častnika ničesar ukreniti in je poslal gg. Preglja in inž. Šego h guvernerju. Tam je ameriški častnik izjavil, da omenjena gospoda nista prišla prostovoljno v Trst, ampak na zahtevo ameriške komisije; gospoda sta pod varstvom ameriške komisije, ki zahteva, da se neovirano pustita v domovino. Po prerekanju je guverner dovolil, da se moreta gospoda odpeljati nazaj v posebnem vozu. Na razpolago je bil salonski voz ameriške komisije. Gospoda sta se nato odpeljala v vojaškem avtomobilu — vedno s spremstvom ameriškega in italijanskega častnika — stopila v salonski voz ter tam ostala odhod. Drugi dan ju je spremljal ameriški častnik iz Trsta do demarkacijske črte. Od tam se je vrnil v Trst. V Borovnici sta gospoda izvedela, da Beograd ni pretrgal stikov z Italijo, temveč da so jih pretrgali Italijani, ki odklanjajo tudi vse prometne pogovore.

Kmalu nato, 22. februarja, je Italija zaprla demarkacijsko črto za vsak promet. Pod pritiskom ameriške vlade je bila dne 12. marca demarkacijska črta za živežne transporte na Dunaj in Češko zopet odprta. Takoj pri prvem vlaku, ki bi imel iti preko našega ozemlja izpod Brda do Podroščice, pa so Italijani počeli delati težkoče v jasnem namenu, da nas zopet oblatijo.

Dne 15. marca je živežni vlak došel

v Podbrdo, ne da bi bili Italijani o njegovem prihodu obvestili našo železniško upravo. Ko smo mi zvedeli za prihod vlaka, smo ob poludne dali na razpolago lokomotivo in osebje. Tedaj pa so Italijani izjavili, da ne puste vlaka čez naše ozemlje, ker sestoji iz italijanskih vagonov. Ob treh popoldne je prišel v Podbrdo drugi živežni vlak. Tudi po tega je odšla lokomotiva z Jesenic. Italijani pa tudi tega vlaka z isto pretvezo niso pustili na naše ozemlje, temveč so izjavili, da vlaki ne bodo vozili po progi Podbrdo-Jesenice-Podroščica, marveč po oni Logatec-Ljubljana-Spilje. Naše lokomotive, ki smo jih poslali zama v Podbrdo, so se morale vrniti.

Za slučaj, da ukrene ententa, da naj se prevoz živil zopet vrši po naši državno-železniški progi, z naše strani seveda ne bo nobenih zaprek, marveč se bodo ti transporti nemudoma vodili preko našega ozemlja, kakor se je godilo prej, preden so Italijani zaprli promet preko demarkacijske črte.

Aprovizacija.

a Špeh na rdeče izkaznice A. Stranke z rdečimi izkaznicami A prejmejo špeh v ponedeljek, dne 31. t. m., na Poljanski cesti št. 15. Določen je ta-le red: dopoldne od 8. do 9. št. 1 do 70, od 9. do 10. št. 71 do 140, od 10. do 11. št. 141 do 210, od pol 2. do pol 3. št. 211 do 280, od pol 3. do pol 4. št. 281 do 350, od pol 4. do pol 5. št. 351 do 420, od pol 5. do pol 6. št. 421 do konca. Stranka dobi za vsako osebo pol kilograma špeha, kilogram stane 24 K.

a Špeh na rdeče izkaznice B št. 1 do 490. Stranke z rdečimi izkaznicami B prejmejo špeh v torek, dne 1. aprila na Poljanski cesti št. 15. Določen je ta-le red: dopoldne od 8. do 9. št. 1 do 70, od 9. do 10. št. 71 do 140, od 10. do 11. št. 141 do 210, od pol 2. do pol 3. št. 211 do 280, od pol 3. do pol 4. št. 281 do 350, od pol 4. do pol 5. št. 351 do 420, od pol 5. do pol 6. št. 421 do konca. Stranka dobi za vsako osebo po pol kilograma špeha, kilogram stane 24 kron.

a Špeh na rdeče izkaznice B od št. 491 do št. 1051. Stranke z rdečimi izkaznicami B prejmejo špeh v ponedeljek, dne 31. t. m., pri Mühleisnu na Dunajski cesti (aprovizacijsko skladišče). Določen je ta-le red: dopoldne od 8 do 9 št. 491 do 571, od 9 do 10 št. 572 do 651, od 10 do 11 št. 652 do 731, popoldne od pol 2 do pol 3 št. 732 do 811, od pol 3 do pol 4 št. 812 do 891, od pol 4 do pol 5 št. 892 do 971 in od pol 5 do pol 6 št. 972 do 1051. Stranka dobi za vsako osebo po pol kilograma špeha, kilogram stane 24 kron.

a Špeh na rdeče izkaznice B od št. 1052 do št. 1611. Stranke z rdečimi izkaznicami B prejmejo špeh v torek, dne 1. aprila, v aprovizacijskem skladišču pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je ta-le red: dopoldne od 8 do 9 št. 1052 do 1131, od 9 do 10 št. 1132 do 1311, od 10 do 11 št. 1312 do 1391, popoldne od pol 2 do pol 3 št. 1392 do 1371, od pol 3 do pol 4 št. 1372 do 1451, od pol 4 do pol 5 št. 1452 do 1531 in od pol 5 do pol 6 št. 1532 do 1611. Stranka dobi za vsako osebo po pol kilograma špeha, kilogram stane 24 K.

a Meso na rdeče izkaznice B št. 601 do konca bo delila mestna aprovizacija v torek, dne 1. aprila v cerkvi sv. Jožefa. Določa se ta-le red: dopoldne od 8. do pol 9. št. 601 do 800, od pol 9. do 9. št. 801 do 1000, od 9. do pol 10. št. 1001 do 1200, od pol 10. do 10. št. 1201 do 1400, od 10. do pol 11. št. 1401 do 1600, od pol 11. do 11. št. 1601 do 1800, od 2. do pol 3. do 3. št. 2001 do 2200, od 3. do pol 4. št. 2201 do 2400, od pol 4. do 4. št. 2401 do konca.

a Meso za zavode. Mestna aprovizacija bo delila meso za zavode v torek, dne 1. aprila od 1. do 2. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Kilogram stane 16 K.

Kdo ve kaj? Kdo od vračajočih se ruskih ujetnikov ve kaj o posestniku Jožef Urbaniju z Illove št. 20. Imenovani je šel v septembru 1914 s prvo poljsko stotnijo 27. domobranskega pešpolka v Galicijo. Imel je vojno pošto št. 48. Od tega časa ni od njega nikakega poročila. Kdor bi kaj vedel o njem, naj blagovoli to javiti proti povrnitvi stroškov na naslov: Milan Sterlekar, uradnik Mestne hranilnice ljubljanske, Ljubljana, Prešernova ulica št. 3, I.

Našla se je denarnica z manjšo vsoto denarja. Dobi se v trgovini Terdina, Stari trg.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

priporoča:

Premrl Stanko. Velikonočne pesmi za mešan zbor in orgle. Part. K 180. Moderni in lepi napravi bodo mogočno učinkovali na vernike in poveličevali velikonočne praznike.

Foerster Anton. Credo za mešan ali enoglasni zbor z orglami. Izvod 20 vin. Kreda dela našim zborom največ pregla v latinski maši, ker je najdaljši izmed vseh delov sv. maše in navadno tudi najtežji. Ta skladba je pa lahka in lepa ter se več odstavkov v njej recitira, vsled česar je tudi kratka. Kakor nalašč je ta kreda posebno slovesni maši dobrodošel, katere poje en sam duhovnik.

Kimovec Fr. Dr. Rihar renatus za mešan zbor. Part. K 450, gl. po 60 v. Zbirka obsega poleg drugih tudi več velikonočnih lepo harmoniziranih Riharjevih naprev in enega od Vnebohoda Gospodovega.

Laharnar Fr. Velikonočne pesmi za mešan zbor. Part. K 2.— Lepi in primerni napravi, posebno za manjše zборе.

Grum Ant. Aleluja. Velikonočne pesmi za mešan zbor. Part. K 2.— V zbirki se nahaja tudi prav primeren motet Regina coeli, ki se konča s prav lepo harmoniziranim značajnim velikonočnim koralnim spevom Aleluja, ki praznike še posebno povzdiguje. Oblika zvezka je žepne izdaje in prav primerna za procesijo.

Grum Ant. Vidi aquam za mešan zbor. Part. K 120. Za zборе na deželi kar najbolj primeren.

Foerster Ant. Missa st. Cecilie za mešan zbor. Part. K 3.—, gl. po 50 v. To je naša prva latinska maša, ki je že v 4. natisu izšla, veseskozi lepa in lahka.

Sattner P. Hugolin. Missa seraphica za mešan zbor in orgle (tudi za orgle); instrumentalni glasovi v zalogi. Part. K 450, gl. po 60 v. Ena najlepših in veličastnejših latinskih maš naših skladateljev, ki jo poje tudi drugi narod.

Marija, Kraljica sro. Nauk blaženega Grinjona Montfortskega o pravi pobožnosti do Matere božje. Iz francoščine prevedla in izdala Marijina družba v ljubljanskem semenišču. Druga izdaja.

Slovenci se radi imenujemo Marijini narod. Zato tudi z velikim veseljem sprejememo vsako knjigo, ki ima namen, da razširja in utrjuje češčenje nebeske Kraljice med nami. Posebno dobrodošla pa nam je knjiga »Marija, Kraljica srca«, ker nam nudi nauk o pravi pobožnosti do Matere božje. Prava ali popolna pobožnost do Marije je po nauku blaženega Grinjona v tem, da se popolnoma izročimo Materi božji, da postanemo po njej popolna last Jezusova in da delamo vse v popolni odvisnosti od volje Marijine po zgledu Jezusa samega. Pač so vsi veliki Marijini častilci gojili pravo in popolno češčenje do Matere božje, toda blaženi Grinjon ima veliko zaslug, da je prvi izrečno učil označeno pravo pobožnost do Marije, da je nauk »imenovani pobožnosti sistematično uredil in ga z jasnimi dokazi utrdil. Poljudna, toda temeljita razprava o pravi pobožnosti do Marije, je v prvem delu Grinjonove knjige; drugi del pa uči kako naj se goji taka pobožnost. — Težko je v malo besedah le približno označiti bogastvo misli, ki je nakopičeno v Grinjonovem spisu. »Izkušnja nam pritrjuje,« pravi slavniti oratorijane Faber, »da, četudi knjigo ponovno preberemo, nikdar ne vsahne njena lepota, nikdar ne izžrpano njenih misli, nikdar ne izgine sveži duh veselja, ki nas navdaja, kadarkoli se vglobimo v njene misli.«

Povsod, kjer se bo razširila knjiga »Marija, Kraljica srca«, bo pravo češčenje do Matere božje izdatno napredovalo, in kmalu se bodo pokazali tudi blagodejni sadovi. »Kdorkoli knjigo temeljito prouči,« piše kardinal Vanghan, »bo začutil, da ga je obsijala nova luč.«

V slovenski izdaji je knjiga še zlasti lepo prirejena, ker obsega najpotrebnejše molitve; jutranjo in večerno molitev, sv. mašo, spovedne in dovolj obsežne obhajilne molitve. Vse molitve so zložene v duhu Grinjonove prave pobožnosti do Marije in potrjene od ljubljanskega preč. škof. ordinarijata. Tako služi lična knjiga tudi kot jako koristen molitvenik. — Marijina družba v ljubljanskem semenišču je z izdajo knjige »Marija, Kraljica srca« izvršila lepo apostolsko delo za razširjenje češčenja Matere božje.

Lično vezana knjiga stane 4 K in se dobiva v jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Filipovič, Džepni rječnik Hrvatsko-njemačkoga jezika. Peto popunjeno i znatno popravljeno izdanje z novim hrvatskim pravopisom. Hrvatsko-njemački dio vez. 11 K. Njemačko-hrvatski dio vez. 11 K.

Filipovič, Hrvatsko-(srbsko) njemačka Besjedovnica, praktična uputa za one, koji žele da lako nauče pravilno govornu Hrvatskim (srbskim) ili njemačkim jezikom. Cena 11 K.

Milan Rešetar, Elementar-Grammatik der serbischen (kroatischen) Sprache, vez. 8 K 30 v.

4000 egiptovskih cigaret je bilo včera popoldne ukradenih v Marijanišču. Pred nakupom se svari.

Bazen, Gruda umira. Stari Tovsainti Lumineav s potrlostio opaža, kako

ga zapuščajo njegovi sinovi in hčere, vse obrača domači grudi hrbet in odhaja bogve kam. Na njegovem posestvu se kaže v manjšem obsegu ono veliko socialno zlo, propadanje kmeta, naraščanje industrije. Toda h koncu ustvari avtor na pristavi novo življenje, nove mlade sile prično veliko delo. — Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in velja 4 K.

Knjiga uradnih vlog. Obrazci političnih, vojaških, finančnih, sodnih in drugih uradnih vlog. Sestavil Janko Dolžan. Cena 4 K, vez. 6 K. Fot. že naslov sam pove,

so v navedeni knjigi obsežne vse vloge, katere rabijo vsi sloji v vsakdanjem življenju. V knjigi so navedene v bogati izbiri najrazličnejše vloge na obrtno oblast ter davčne napovedi in pritožbe proti odmeri davka, finančne vloge, tožbe in pravice, natančen pouk o testamentu in vzorci operok, zemljeknjižne vloge, vloge na avtonomne oblasti. Knjige ni niti treba priporočati, ker bodo radi njene izredne praktične uporabnosti po njej posegli ital vsi sloji. Obsega tudi vzorce za napoved dohodnine, katero je treba vložiti v te-

kočem mesecu. Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Bourget, Zmisl smrti. Iz francoske preve Andrej Kopitar. Tri osebe nastopajo na pozorišču, ki ima za ozadje krvave boje prvih mesecev svetovne vojske, mescev usodepolnih za vso Francijo, za ves svet, ko so Nemci skoroda navalili na Pariz. Kirurg Orteg je zastavil vse svoje sile v prid domovini in ustanovil v ulici Sv. Viljema v Parizu kliniko za živčevno poškodovane vojake. Orteg mrzi vse, kar je verskega, nadnaravnega, neumrjivosti

ni, razen živeti tako dolgo kakor znanost. Druga oseba je bratranec njegove žene Galik, ki mu pripoveduje o globoki vernosti francoskih vojakov. On sam kar gori za katoliško vero. Tretja oseba je Katarina, Ortegova žena. Ljubi svojega moža bolj iz spoštovanja in občudovanja. Orteg vsled bolezni propada in sili ženo, da bi šla z njim vred v smrt; ona pa spozna, da je le tista žrtev velika, katere ima zmišl, dočim Orteg podleže morfiji. — Knjigo dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in velja 6 kron.

Ulica je dne 15. t. m. z Domobranske ulice št. 1 velika sova-naharica. Postni najditelj se naproša, da da proti nagrađi natančnejša pojasnila, ker se je sova le v onem okraju mogla zadržati. Anton Korbar, Domobranska cesta 1.

Vient de paraitre:
Rêves et Glanes
par L. C. Meurville
Dans toutes les librairies.

Razne deske (Laubsägeholz) skupno ali posamezno se ugodno prodaja. Posredovalni urad, Mestni trg 25/1.

Zamenja se: žigasan denar za nežigasan. Pojasnila v Anončni ekspediciji Alojzij Mačalič, Kongresni trg 3-1. 2139

KUPIM vsako množino elektro-mehaničnega inštalacijskega blaga. Ponudbe z navedbo cene in količine je poslati na pošto ležeče Ljubljana 200.

Mlinar dobro izurjen išče mesta. Nastop lahko takoj ali pozneje. — Naslov pove uprava lista pod št. 2161.

Na prodaj se 8 tednov stari **prešički.**

Več se polize v Štepanji vasi 21.

Prvovrsten, lep **par konj** se prodaja, ev. z opremo. Polize se najkasneje do 5. aprila t. l. pri „Zaveljčinu na Jesenicah—Savi 1, Gorenjsko.

Iščem kovaškega vajenca za izdelovanje kmetijskega orodja. — Prodajam nov **zajčji hlev** s štirimi odelki, najnovejše vrste, Niko Rhačič, fužinar in posestnik, Tržič, Gorenjsko.

Sprejme se za **HLAPEC**, vajen konj, tudi starejši. Stanovanje in hrana je v hiši, plača po dogovoru. A. Sušnik, Ljubljana, Zaloška cesta št. 21.

Sprejmeta se takoj **dva učenca** za kleparski in vodovodni obrt. **FRANC LONČAR**, Ljubljana—Šiška Celovška cesta št. 66.

Prodajo se poceni **3 politirane mize** Cesta na Rožnik 39 II.

Potrži najgloblje žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš iskrenoljubljeni soprog, oziroma oče, ded, brat, tast, svak in stric, gospod

Anton Vidity
okrajni sodnik v pokoju

danes, dne 29. sušca 1919 ob 1. uri zjutraj, previden s tolažili sv. vere, v starosti 67 let, po kratki in mučni bolezni umrl.

Pogreb se bo vršil dne 31. sušca 1919 ob 5. uri popoldne iz hiše žalosti Kamnik-Zalc št. 2 na pokopališče na Žalah.

Sv. maše za dušo nepozabnega se bodo darovale v nadžupni in v samostanski cerkvi. — Blagi pokojnik se priporoča v pobožno molitev.

V KAMNIKU, 29. sušca 1919.

Leopoldina, soproga. — Anton, stotnik, Leo, sinova. — Marija, hči. — Gustav, nadzornik drž. žel. brat. — Julija Ward-viditz, sinova. — Julija, Anton, vnuki.

Umrl je 26. sušca 1919, na Sljemenu pri Zagrebu iskrenoljubljeni brat oziroma zaročenec, gospod

Rudolf Poljanec
praporščak v rezervi

Bodi mu ohranjen blag spomin!
Žalujocha brat in zaročenka.

Več se polize v Ljubljani, Zelena jama št. 110.

Živo apno, portland cement, zidno in strešno opeko (vse v celih vagonih) fini mizarški lim (od 100 kg višje ponuja Valentin Urbančič, Ljubljana, Bleiweisova — cesta št. 18 (nasproti liceju). —

Najlepši kras za verande, balkone okna i. t. d. so brez-dvoimno moji svetovno znani **nageljini**. Posiljajo se na vse strani. Cenik zastoj in franko.

Roman Brezočnik, razpošiljalnica gorskih nageljnov. **Maribor ob Dravi** Gabr. Hackl-ova ul. št. 3.

Iščeta se za graščino družinska, skrbna in vestna, gospodarstva vajena

kuharica in hlapec ki je vajen konj in kmetijstva. Polzevedbe pri trvdiki: Felix Urbanc, Ljubljana, Sv. Petra c. 1

Sladkor se da za dobro ohranjen temnomoder pomladanski kostum od zdrave gospodične, — za 16 letno deklico — in za temen gumijev plašč za večjo gospodrednje močnosti. Naslov se polize v upravi lista pod št. 2153.

Ženitna ponudba. Trgovski pomočnik, močnik, star 36 let, se želi seznaniti z gospodično ali vdovo, katere ima že trgovino v prometnem kraju. Ponudbe prosim upravi „Slovenca“ pod šifro „Spomlad 5009a“.

Mlad trgovski sotrudnik išče službo v trgovini s specijalnim ali mešanim blagom Gre tudi na deželo. — Naslov pove uprava Slovenca pod št. 2165.

ZABOJE in deske za zaboje imana razpolago **Gospodarska zveza v Ljubljani.**

Konjik sklopljenec, rujav, 140 cm visok, 3 in pol leta star, uvožen se prodaja pri Ed. Suppanz, Pristova.

Vabilo na izvanredni občni zbor „Zadruga sobnih slikarjev in pleskarjev“ ki se bo vršil v ponedeljek, dne 7. aprila 1919 ob 3. uri popoldne v pisarni „Deželne zveze obrtnih zadrug“, Beethovnova ulica št. 10, pritličje, v Ljubljani.

DNEVNI RED:
1. Nagovor načelnika.
2. Dogovor glede delovnega časa in plače delojemalcev.
3. Zvišanje zadrugne doklade.
4. Raznosterosti.
Če sklicani občni zbor ob 3. uri ne bo sklepčen, se isti vrši brez ozira na število navzočih članov eno uro pozneje. Oseba vabila se ne razpošilja.

Zadrugno načelstvo.

OKLIC. 13

Dne 5. aprila 1919, soboto, ob 10. uri dopoldne **predajalec** se bo v Zaječšah pri Lhanu razno

kovaško orodje spadajoče v zapuščino kovača Damjana Jerman za cenilno vrednost kot izključno ceno proti takojšnjemu plačilu v gotovini.

Okrajno sodišče SHS na Brdu dne 26. marca 1919.

Dražbeni oklic. Vseled sklepa z dne 28. marca 1919, opr. št. A I 150/19-5 se prodajo v zapuščino po gospodu Petru Režeka, županu v pok., spadajoče premičnine dne 3. aprila 1919, dep. ob 9. uri v Ljubljani, Sv. Petra cesta (župnišče pri sv. Petru) na javni dražbi kakor: **razno poh. silvo in kuhinjska oprava.**

Reči se smejo ogledati dne 3. aprila 1919 v času med 9. in 10. uro dopoldne v zgoraj omenjenem župnišču.

Okrajno sodišče SHS v Ljubljani odd. I., dne 28. marca 1919.

Deklica v starosti 20 let iz boljše kmetijske hiše se želi kje **izučiti za kuharico**, in sicer v kakem hotelu, boljši gostilni ali kje drugje. Seveda proti plačilu. Naslov pove iz prijaznosti upravnistvo „Slovenca“ pod št. 2127.

Posestvo. Proda se hiša, 5 min. od postaje, tik ceste. V hiši je električna luč, trafika; dovoljeno je točiti vino in pivo. Zraven je velika njiva, sadonosnik in vrt. Cena 32 tisoč kron. **Valentin Jančič, Spodnje Poličane.**

Provorsina laška Lucerna ali namenska delalja (ravnokar došla). Dobi se v poljubni množini pri **Fran Pogačnik-u** Ljubljana, Dunajska cesta št. 36

SEMENA na debelo in drobno priporoča **SEVER & KOMP** Ljubljana

SEMENA na debelo in drobno priporoča **SEVER & KOMP** Ljubljana

Za ključavničarskega vajenca se nudim pri večjem obratu, ali pri dobrem in strogem mehaniku ozir. ključavničarju, z vso oskrbo v hiši. Najraje v mestu, kjer bi lahko obiskovali obrtno solo. Za vprašanje prosim: **Cenko Zupantič**, Radeče pri Zidanem mostu.

Vsakovrstne slamnike priporoča gospodom trgovcem in slavnemu občinstvu, kakor tudi tudi slavnate čevlje (solne), predpražnike, slamnate podplate za v čevlje **Franjo Čerar** tovarna slamnikov, Stob, p. Domžale. Tovarna je 7 minut od kolodvora.

Prodaja se malo rabljen **brek**

Polize se v Pivovarni Mengoš.

17 letni močan mlinarski sin

kateri se že 1 1/2 leta učil pri svojem očetu, bi se rad v kakem umetnem mlinu še nadalje izuril. Nastopil bi rad precej. Ponudbe se naj pošljejo pod „mlinar št. 15“ pošte restante Sv. Pavel pri Preboidu.

Svinjsko mast, slanino, suho meso, ječmenovo kavo, praženi ječmen sta Kneipp s pošto in železnico za državo SHS razpošilja

JOVO GIGOVIC tvornica suhomesnate robe in masti **Nova Gradiška, Slavonija.**

Posestvo naprodaj 20 minut od postaje Poličane: tri velike njive, sadonosnik in gozd. Cena 11.000 kron. Več se izve pri **Valentinu Jančič, Spodnje Poličane.**

Kupim za rejo 30—40 **pasemskih ovac**

Ponudbe na Upraviteljstvo Kendovih posestev, Bied.

„KINTA“ karbidne svetilke najnovejšega sestava, fino emajlirane, enostavne, ter popolnoma nenevarne razpošilja po poštne povzetju za ceno 32 K, poština posebej. Glavno zastopstvo **KINTA svetilk**, Ljubljana, Dunajska c. 12. Telegrami: KINTA Ljubljana.

Dražba solidnega masivnega

POHIŠTVA

se bo vršila dne 3. aprila ob 9. uri dopoldne v skladišču „BAL-KAN“ na Dunajski cesti 33. Oddajali se bodo tudi posamezni kosi pohištva.

Čemu za spomlad nove obleke ako se s prebarvanjem starih in kemičnim čiščenjem zamazanih doseže fet.

Najmodernejše barve, prihranek denarja. Hlita in točna izvršitev. — Prva in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

Josip Relch Tovarna: Poljanski nasip št. 4. Podružnica: Šelenburgova ul. 4. Poštna naročila se točno izvršujejo.

VINO „BALKAN“ trgovska spedijska in komisijska družba, ima v zalogi več vagonov prvovrstnega belega vina, močnega ca 7 % iz okolice Križevca, Moslavina, Sv. Ivan Zelina in Kašina po K 7— za liter, pri večjih odjemih popust! —

Prodaja se **glasovir**. Naslov pove dobro ohranjen. uprava lista pod šifro: „Uglašen.“

„Vila“ s 4 sobami, pritličniki in kuhinjo blizu Kamnika v prijetni legi z razgledom proti Kamniškim planinam, se da v najem. Posebno pripravna za penzioniste, letovčarje in hriboolazce. Polize se v trgovini I. Žargl, Kamnik.

Pravo slavonsko slivovico in žganje v sodih in vagonih nudi **JOVA GIGOVIC** veletrgovnik in trgovina alkoholnih pijač in vina **Nova Gradiška, Slavonija.**

Kupim bencin-motor 4 konjske sile **Janoz Pezdur, mizar, Podsmreka 42, pošta Dobrova pri Ljubljani.**

Mesarji, pozor! Močan, zdrav mladent iz poštene hiše, ki se je že delj časa učil mesarske obrti in vsled vojašine moral prenehati, bi se rad popolno izučil svoje obrti, išče primerenega mesta na deželi ali v mestu. Vešč tudi družega gospodarskega dela. Ponudbe na upravnistvo „Slovenca“ pod „Dobra moč 2164“.

2 bencinmotorja 1 elektromotor 2 lokomobili (Lanz) 17 ozir. 45 HP.

pocinjena žična mreža več 100 kg ovsa 100 kg trčenega medu 1 pisalni stroj se prodaja v Kolodvorski ulici 31 (postilna Port Artur).

Ivan Kacin izdelovatelj harmonijev Ljubljana, Komarskega ulica 36, I. (zabavno) Sprejema vsakovrstna popravila harmonijev, klavirjev, vijačenj, prenavljanje, izdeluje nove po najugodnejših cenah.